

HƏM

HAYKA

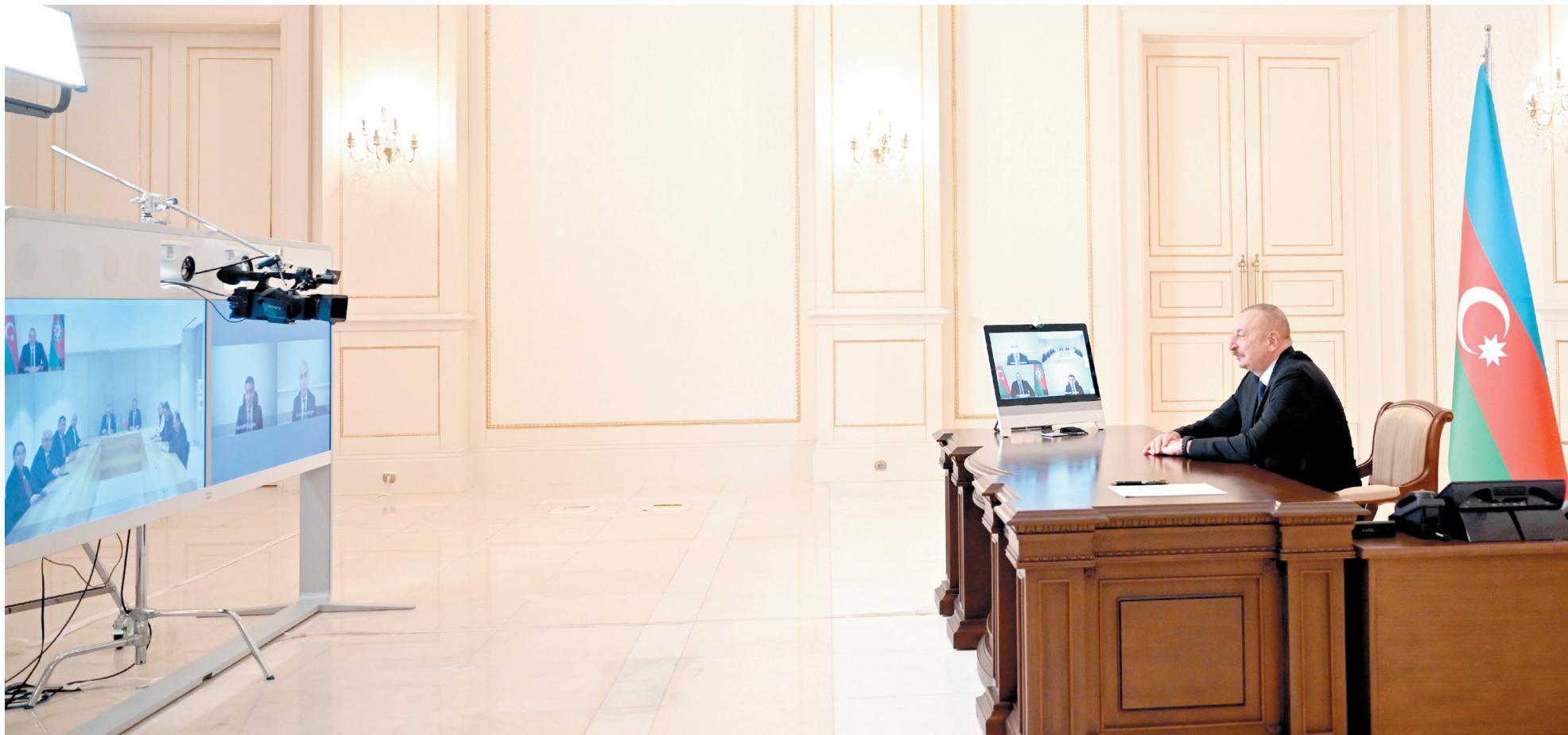
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin orqanı

Nizami Gəncəvi

No 5 (1359)

Cümə, 3 fevral 2023-cü il

Qəzet 1984-cü ildən nəşr olunur

Prezident İlham Əliyev Türkiyənin milli təhsil nazirini və TBMM-in bir qrup üzvünü videokonfrans formatında qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 1-də Türkiye Respublikasının milli təhsil naziri Mahmut Özeri və Türkiye Büyük Millət Məclisinin (TBMM) bir qrup üzvünü videokonfrans formatında qəbul edib.

AZERTAC xəber verir ki, görüşün videokonfrans formatında keçirilməsinə səbəb Türkiyə nümayəndə heyətinin üzvlərində COVID-19 testinin neticəsinin pozitiv çıxmışdır.

Azərbaycanla Türkiye arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini deyən dövlətimizin başçısı Mahmut Özerin və Türkiye Büyük Millət Məclisinin bir qrup üzvünün ölkəmizə səfərinin önemini toxundu və bu səfərin əlaqələrimizin daha da genişlənməsi işinə töhfə verəcəyinə ümidi var olduğunu bildirdi.

Təhsil sahəsində əməkdaşlıqla böyük nailiyyətlərin eldə olunduğunu bildirən Prezident İlham Əliyev iki ölkənin dövlət başçılarının razılışdırıldığı kimi Azərbaycan-Türkiyə bir-

gə universitetinin yaradılmasının böyük önem daşıdığını dedi.

Mahmut Özer Türkiye Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırıdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Rəcəb Tayyib Ərdoğan çatdırmağı xahiş etdi.

Mahmut Özer Azərbaycan Respublikasının Tehrandakı səfirliyinin binasında törədilən terror aktı zamanı mühafizə xidmətinin rəhbəri Orxan Əsgərovun həlak olması ilə bağlı Prezident İlham Əliyevə başsağlığı verdi.

Dövlətimizin başçısı başsağlığına görə minnətdarlığını bildirdi. Prezident İlham Əliyev səfirliliyin digər mühafizə əməkdaşının qəhrəmanlığı neticəsində terrorçunun zərərsizləşdirildiyini və bununla da silahlı şəxsin səfirliliyin başqa əməkdaşlarına və onların ailə üzvlərinə hücumunun qarşısının alındığını vurğuladı. Dövlətimizin başçısı hazırda Azərbaycan tərəfindən bu terror aktının hərəkəflə şəkildə araşdırıldığını diqqətə

çatdırıdı. Prezident İlham Əliyev vurğuladı ki, həmin şəxsin səfirliliyimizin binasında törətdiyi terror hadisəsi prosesinin xeyli vaxt çəkməsinə baxmayaraq, İranın polis və təhlükəsizlik qüvvələri tərəfindən hər hansı ciddi tədbir görülməyib.

İkinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycanın Zəfəri münasibətilə bir daha təbriklərini çatdırın qonaq bildirdi ki, xalqlarımız ən çətin dövr-lərdə həmişə bir-birinin yanında olub.

Təhsil sahəsində əlaqələrimizin son illərdə çox sürətlə inkişaf etdiyi ni deyən Mahmut Özer Türkiyənin bu sahədə ölkəmizlə təcrübəsini bölüşməkdən məmənunluq hissi keçirdiyini bildirdi.

Görüşdə Şimali Kipr Türk Respublikasının Türk Dövlətləri Təşkilatının Səmərqənddə keçirilən Zirvə toplantısında təşkilat yanında müşahidəçi statusunun alınması prosesində üzv dövlət kimi Azərbaycanın göstərdiyi dəstəyə görə minnətdarlıq ifadə olundu.

2023-cü il Gənclər üçün Prezident mükafatlarının verilməsi haqqında
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Gənclər üçün Prezident mükafatına namizədlərin seçilməsi üzrə Ekspert Komissiyasının təklifinə əsasən və Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rehbər tutaraq **qərara alıram**:

Elm, təhsil, mədəniyyət, gənclər siyaseti və gənclərlə iş, ictimai və sosialönümlü fəaliyyət, innovasiya və sahibkarlıq sahələrində xüsusi fərqlənən aşağıdakı şəxslərə 2023-cü il Gənclər üçün Prezident mükafatları verilsin:

Axundova Ülviyə Süleyman qızı
Əliyev Kamran Əbülfəz oğlu
Əliyeva Adile Həbib qızı
Həsimov Orxan İlqar oğlu
Hüseynli Cabbar Rasim oğlu
İslamov Bəxtiyar Qabil oğlu
Məsimov Nicat Rafiq oğlu
Nağıyeva Mehriban Vüdadi qızı
Zəkəryəzadə Tural Namiq oğlu

birgə fəaliyyətə görə:

Xəlilov Şahin İlqar oğlu
İmanzadə Günay Fikrət qızı.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti,

Azərbaycan-Türkiyə elmi əlaqələri

Ankarada AMEA və Türkiyə Elmlər Akademiyası arasında əməkdaşlıq müqaviləsi

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli qardaş Türkiyə Respublikasına səfəri çərçivəsində Türkiyə Elmlər Akademiyasının (TÜBA) prezidenti, professor doktor Müzəffər Şəkerlə görüşüb.

Türkiyə Elmlər Akademiyasının prezidenti, professor Müzəffər Şəker Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası ilə qarşılıqlı əməkdaşlığın böyük əhəmiyyəti olduğunu qeyd edib. TÜBA rəhbəri iki qardaş ölkənin elmi qurumları arasındaki münasibətlərin yeni mərhələyə qədəm qoymuşunu bildirib. Professor TÜBA-nın fəaliyyət istiqamətləri haqqında məlumat verərək nəzərə çatdırıb ki, xüsusən humanitar və ictimai elmlər üzrə əməkdaşlığın genişləndirilməsi,

yüksəلن xətə inkışaf etməsi sahəsində hər iki elmi qurum böyük imkanlara malikdir. Akademiya rəhbəri bugünkü mövcud realliga əsaslanan strateji elmi əməkdaşlıq münasibətlərinin böyük gələcəyinə inamını ifadə edib.

Sonra Azərbaycanla Türkiye arasında bütün sahələrdə hərtərəfli əməkdaşlığın geniş vüsət aldığını diqqətə çatdırıb akademik Isa Həbibbəyli hər iki ölkə rəhbərlərinin əhəmiyyətli dərəcədə inkışaf etdiridiyi dostluq və əməkdaşlıq əlaqələrinin elm sahəsində də yeni inkışafa geniş yol açdığını bildirib. Akademiya rəhbəri qarşılıqlı elmi münasibətlərin müasir mərhələdəki prioritet istiqamətlərindən söz açıb. Akademik Isa Həbibbəyli hazırda yeniləşmə prosesi mərhələsində olan AMEA-nın beynəlxalq elmi qurumlarla əlaqələr yaratmaq sahəsindəki addımları barədə məlumat verib.

Bu il Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin və Türkiye Cumhuriyyətinin 100 illik yubileyi ilə əlaqədar olaraq AMEA-nın təşkilatçılığı ilə keçirilecek beynəlxalq konfranslarda qardaş Türkiyənin görkəmli alimlərinin də iştirakının nəzərdə tutulduğu diqqətə çatdırılıb.

Sonra Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası ilə Türkiye Elmlər Akademiyası arasında əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanıb. Müqaviləni AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli və TÜBA-nın prezidenti, professor doktor Müzəffər Şəker imzalayıblar.

Qeyd edək ki, müqavilədə qarşılıqlı olaraq elmi əsərlərin neşri, ortaq konfrans və simpoziumların keçirilməsi, hər iki qurumda nəşr olunan jurnalların mübadilə edilməsi və sair məsələlər öz əksini tapıb.

Asiya ölkələri ilə elmi əməkdaşlığı doğru daha bir addım

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli Ankara şəhərində Asiya Elmlər Akademiyaları və Cəmiyyətləri Assosiasiyasının (AAASSA) prezidenti, professor doktor Əhməd Nuri Yurdusevle görüşüb.

Əvvəlcə professor Əhməd Nuri Yurdusev bu yaxınlarda Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Asiya Elmlər Akademiyaları və Cəmiyyətləri Assosiasiyasına üzv seçilmişsi münasibətilə akademik Isa Həbib-

bəylini təbrik edib. AMEA ilə AAASSA arasında yeni yaradılmış əlaqələrin əhəmiyyətine toxunan professor Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Asiya qıtəsində fəaliyyət göstərən yüksək elmi qurumlarla əməkdaşlıqına geniş şərait yaradılacağını qeyd edib.

Professor Əhməd Yurdusev bu il AAASSA tərəfindən Asiya qıtəs ölkələrində keçirilecek 4 beynəlxalq tədbirdə üzv olaraq Azərbaycan alimlərinin də dəvət ediləcəyini vurğulayıb. Bildirib ki, bununla da beynəlxalq elmi əməkdaşlıqda yeni perspektivli layihələrə başlamağa imkan yaradılacaq.

Qeyd edək ki, Asiya Elmlər Akademiyaları və Cəmiyyətləri Assosiasiyası Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının rəsmi olaraq tərkibinə daxil olduğu ilk beynəlxalq qurumdur.

Baş ofisi Cənubi Koreyanın Seul şəhərində yerləşən bu qurum 34 ölkənin Elmlər Akademiyalarını əhatə edir.

AMEA ilə Atatürk Kültür, Dil və Tarix yüksək Qurumu arasında müqavilə imzalanıb

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli Ankara şəhərində Atatürk Kültür, Dil və Tarix yüksək Qurumunun rəhbəri professor Yüksel Ozgenle görüşüb.

Atatürk Kültür, Dil və Tarix yüksək Qurumunun rəhbəri, professor Yüksel Ozgen Azərbaycan və Türkiyənin elmi qurumları arasında münasibətlərin inkişaf perspektivlərindən danışır, qarşılıqlı maraq doğuran məsələlərin həllində birgə fəaliyyətin zəruriliyini vurğulayıb.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli iki elmi qurum arasındaki əlaqələrdən bəhs edib, bir sıra ortaq layihələrin həyata keçirilməsinin, elmi nəşrlərin mübadilə edilməsinin vacib olduğunu diqqətə çatdırıb.

Görüşdə bu il Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin və Türkiye Cumhuriyyətinin 100 illik yubileyləri ilə bağlı qarşılıqlı şəkildə Azərbaycanda və Türkiyədə keçirilecek tədbirlərdə hər iki ölkənin elmi qurumlarının təmsil olunması haqqında danışılıb.

Atatürk Kültür Mərkəzinin rəhbəri, professor Zeki Öraslan və Türk Dil Qurumu başçısının müavini, dosent Omər Gök çıxış edərək rəhbərlik etdikləri qurumlar haqqında məlumat verib, AMEA ilə elmi əməkdaşlıq məsələləri barədə fikir və mülahizələrini səsləndiriblər.

Sonra Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası ilə Atatürk Kültür, Dil və Tarix yüksək Qurumu arasında əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanıb. Müqaviləni AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli və Atatürk Kültür, Dil və Tarix yüksək Qurumunun rəhbəri, professor Yüksel Ozgen imzalayıblar.

Azərbaycan-Türkiyə elmi-ədəbi əlaqələri müzakirə edilib

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli Ankara şəhərində Avrasiya Yazarlar Birliyinin sədri, yazıçı Yaqub Öməroğlu ilə qarşılıqlı elmi-ədəbi əlaqələri müzakirə edib.

Görüşdə Azərbaycan-Türkiyə elmi-ədəbi əlaqələrinin mövcud vəziyyəti və qarşıda duran vəzifələr haqqında fikir mübadiləsi aparılıb.

Avrasiya Yazarlar Birliyinin "Qardaş qələmlər" dergisində Azərbaycan mövzusunun özünəməxsus yer tutması və daha da genişləndirilməsi məsəlesi də nəzərdən keçirilib.

Müzakirədə Avrasiya Yazarlar Birliyinin üzvü, tanınmış şair Əli Akbaş da iştirak edib.

akademik Isa Həbibbəylinin Türkiyə Respublikasına səfəri

yeni mərhələyə qədəm qoyur

Türkiyənin Ulakbim - Dərgi Park elektron baza reyestrinə AMEA-nın elmi jurnallarının daxil edilməsi məsələlərinin müzakirəsi

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli Türkiyə Respublikasına səfəri çərçivəsində qardaş ölkənin Elm və Texnoloji Araşdırma Qurumunun (TÜBİTAK) rəhbəri, professor Hasan Mandalla görüşüb.

Azərbaycan və Türkiye alımlarının elmi əlaqələrinin əhəmiyyətindən söz açan akademik Isa Həbibbəyli birgə qrant layihələrinin perspektivlərindən danışıb. AMEA

ilə TÜBİTAK arasında elmi əlaqələrin əhəmiyyəti, qarşılıqlı əməkdaşlıq məsələlərində bəhs edib.

Türkiyə Elm və Texnoloji Araşdırma Qurumunun rəhbəri, professor Hasan Mandal ortaq qrant layihələri ilə bağlı müzakirələrin əhəmiyyəti olduğunu bildirib, bu sahədə atılacaq yeni addımlardan danışıb.

Görüşdə müxtəlif elm sahələrini əhatə edən layihələrin maliyyələşdirilməsi mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi və Türkiyənin Ulakbim - Dərgi Park elektron baza reyestrinə AMEA-nın elmi jurnallarının daxil edilməsi məsələləri müzakirə edilib.

Görkəmli türkoloq alim Tehrandakı Azərbaycan Səfirliyinə hücumu şiddetlə qınayıb

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli Ankara şəhərində dünya şöhrəti görkəmli türkoloq alim, professor Əhməd Bican Ərcilasun ilə görüşüb.

Tehrandakı Azərbaycan Səfirliyinə silahlı hücumu şiddetlə qınayan professor Əhməd Bican Ərcilasun bu basqını dəhşətli terror hadisəsi adlandırib, xalqımızla həmrey olduğunu ifadə edib.

Görüşdə türkologiya elminin qarşısında duran vəzifələrdən bəhs edilib, bu istiqamətdə iniyidək Azərbaycanda və Türkiyədə aparılmış tədqiqatlardan və birgə elmi-tədqiqat işlərinin davam etdirilməsinin əhəmiyyətindən söz açılıb.

AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli professor Əhməd Bican Ərcilasunu anadan olmasının 80 illiyi münasibətilə təbrik edib.

AMEA Azərbaycanın Tehrandakı səfirliyində törədilmiş terror aktını şiddetlə qınayıb

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, Milli Məclisin deputati, akademik Isa Həbibbəyli və Akademianın kollektivi 27 yanvar tarixində ölkəmizin Tehrandakı səfirliyində törədilmiş terror aktını şiddetlə qınayıb.

Terror hadisəsinin qarşısını alarkən qəhrəmancasına həlak olmuş səfirliyimizin əməkdaşı baş leytenant Əsgərov Orxan Rizvan oğlunun ailəsinə və yaxınlarına dərin hüznlə başsağlığı verir, yaralılarımıza Allahdan şəfa dileyirik.

Azərbaycan alımları hər zaman dövlətimizin yanındadır və diplomatlarımıza həmrəydir.

Gənc alım Prezident mükafatına layiq görürlüb

Neft-Kimya Prosesləri İstututunun gənc tədqiqatçısı Mehriban Nağıyeva ölkə başçısının müvafiq Sərəncamı ilə 2023-cü il Gənclər üçün Prezident mükafatına layiq görürlüb.

O, elm sahəsində xüsusi fərqləndiyinə görə, bu mükafatla təltif olunub.

AMEA-da gənclər üçün Akademiya mükafatı təsis olunub

Əsası Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş gənclər siyaseti ölkə Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla və ardıcılıqla davam etdirilir.

Bu sözləri AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli fevralın 2-də Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında Gənclər Gününə həsr olunmuş "Akademianın elmi gəncliyi: reallıqlar və perspektivlər" mövzusunda keçirilən elmi konfransda deyib.

AMEA rəhbəri qeyd edib ki, Azərbaycanda gənclər siyaseti uğurla inkişaf etdirilir və hər il müxtəlif sahələri təmsil edən gənclərin dövlət əhəmiyyəti vəzifələrə irəli çəkilməsi, onların mükafatlandırılması davamlı şəkil alıb. Akademiya gənclərini 2 Fevral - Azərbaycan Gəncləri Günü münasibətə təbrik edən akademik Isa Həbibbəyli Neft-Kimya Prosesləri İstututunda çalışan Mehriban Nağıyevanın 2023-cü il Gənclər üçün Prezident mükafatına layiq görülmesinin qürurverici hadisə olduğunu diqqətə çatdırıb.

"Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin daim gənclərə xüsusi önem verməsinin, magistrant və doktorantların təqaüdlərinin hər il artırılmasının neticəsidir ki, bu gün bütün sahələrdə olduğu kimi, ölkə elminin də sıralarında gənclərin sayı artmağa doğru gedir. Gənc alımlarımız dövlətin siyasetini daim dəstəkləməkə magistrant və doktorantların təqaüdlərinin hər il artırılmasına görə ölkə başçısına minnədarlıqlarını ifadə edirlər. Azərbaycançılıq, milli qurur, vətənpərvərlik duygularını yüksəkdə tutan Akademianın gənc alımları də bu vəhdəti dərindən dərk edir, ölkə reallıqlarını beynəlxalq

tədbirlərin yüksək tribunalarından bəyan edir, elmimizi uğurla təmsil edirlər", - deye akademik Isa Həbibbəyli vurğulayıb.

AMEA-da çalışan gənc alımlar üçün Akademiya mükafatının təsis edilməsinin qərara alındığını bildirən akademik Isa Həbibbəyli hər il "İlin gənc alımı" nominasiyası üzrə xüsusi mükafatın veriləcəyini açıqlayıb. AMEA rəhbəri gənc tədqiqatçılara dəstək naminə AMEA-nın Gənc Alım və Mütəxəssisler Şurasının təsisçiliyi ilə ildə 2 dəfə nəşr edilən "Gənc tədqiqatçı" jurnalının bu ildən başlayaraq 4 nömrəyə çatdırılacağını, 1 nömrənin isə ingilis dilində çap ediləcəyini diqqətə çatdırıb.

Daha sonra AMEA-nın Gənc Alım və Mütəxəssisler Şurasının sədri, kimya üzrə fəlsəfə doktoru Elmir Babayev "AMEA-nın elmi gəncliyi: uğurlar və vəzifələr" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib.

Tədbirdə gənclərin AMEA-nın elmi və ictimai həyatında daha fəal iştirak etmələri üçün müvafiq qərarlar qəbul edilib.

Tədbirdə gənclərin AMEA-nın elmi və ictimai həyatında daha fəal iştirak etmələri üçün müvafiq qərarlar qəbul edilib.

AMEA-nın Yer Elmləri Bölməsi və Şəki Regional Elmi Mərkəzi hesabat verib

Yanvarın 30-da Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin növbəti iclası keçirilib.

Iclada AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli, Rəyasət Heyətinin üzvləri, elm və təhsil nazirinin müşaviri Nicat Məmmədli, elmi müəssisə və təşkilatların baş direktorları, aidiyyəti şəxslər, ali təhsil müəssisələrinin və KİV-in nümayəndələri iştirak ediblər.

Övvəlcə AMEA-nın Yer Elmləri Bölməsinin və Şəki Regional Elmi Mərkəzinin alimlərinin 2022-ci ildə əldə etdikləri mühüm nəticələri əks etdirən sərgiyə baxış keçirilib.

Tədbiri AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli açaraq iclasın gündəliyi barədə məlumat verib.

Tehranda Azərbaycan səfirliliyinin binasına edilən silahlı hücumla bağlı çıxış edən akademik Isa Həbibbəyli səfirliliyin binasına silahlı hücum və səfirliliyin mühafizə xidmətinin rəisiinin faciəvi şəkildə qətəl yetirilməsinin İranın anti-Azərbaycan siyasetinin nəticəsi olduğunu deyib. AMEA rəhbəri bildirib ki, elmi ictimaiyyət töredilən cinayəti terror hadisəsi hesab edir, bu hückumu şiddetlə qınayıb və bu hadisəyə görə İran İsləm Respublikası məsuliyyət daşıyır.

"Yayımlanan görüntülər, səfirlilik əməkdaşlarının dedikləri göstərir ki, baş veren hückum terror hadisəsidir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin iranlı həmkarı qarşısında qoymuş tələblər - qanlı terror aktının hərəkəflə araşdırılması, cinayətkarların layiqli cəzalarını alması və istintaqın şəffaf şəkildə aparılması yerinə yetirilməlidir", - deyə akademik Isa Həbibbəyli vurğulayıb.

AMEA rəhbəri, həmçinin qeyd edib ki, İran Azərbaycanın haqqı savaşında Ermənistani dəstekləməkle özünün gerçek simasını göstərib, bu gün Zəngəzur dehlizinin açılmasına mane olanlardan biri də İrandır ve təessüf kif, resmi Tehran Ermənistani özünü qırımızı xətti hesab edir.

"Biz Azərbaycan alimləri terror hadisəsinin qarşısını alarkən qəhrəmancasına hələk olmuş səfirliliyinin əməkdaşı baş leytenant Əsgərov Orxan Rizvan oğlunun ailəsinə və yaxınlarına derin hüznlə başsağlığı veririk. Bu terror hadisəni şiddetlə qınayıraq. Hadisəni töredənlər buna görə cavab verməlidirlər", - deyə akademik Isa Həbibbəyli diqqətə çatdırıb.

Daha sonra iclasda şəhid baş leytenant Əsgərov Orxan Rizvan oğlunun xatiresi bir dəqiqəlik sükütlə yad edilib.

Bu günlərdə Türkiye Cumhuriyyətinə səfərinin yekunları barədə məlumat verən akademik Isa Həbibbəyli qardaş ölkədə bir sıra məhsuldar görüşlər keçirdiyini diqqətə çatdırıb. Qeyd edib ki, Türkiye Elmlər Akademiyasının (TÜBA) prezidenti, professor doktor Müzəffər Şəkerlə görüş zamanı qarşılıqlı olaraq elmi əsərlərin nəşri, ortaq konfrans və simpoziumların keçirilməsi, hər iki qurumda nəşr olunan jurnalların mübadilə edilməsi və s. məsələlərin öz əksini tapdığı əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanıb.

AMEA-nın rəsmi olaraq tərkibi - daxil olduğu ilk beynəlxalq qu-

rum olan və 34 ölkənin elmlər akademiyalarını əhatə edən Asiya Elmlər Akademiyaları və Cəmiyyətləri Assosiasiyasının (AASSA) prezidenti, professor doktor Əhməd Nuri Yurdusevle görüşdə işə tərəflər arasında yeni yaradılmış əlaqələrin əhəmiyyətinə toxunulub. Bu il AASSA tərəfindən Asiya qitəsi ölkələrində keçiriləcək 4 beynəlxalq tədbirə üzv ölkə kimi ilk dəfə olaraq Azərbaycan alimlərinin də dəvət ediləcəyi, elmi təşkilatın tədbirlərində və layihələrinə əlavə AMEA alimlərinin yaxından iştirak edəcəyi bildirilib.

Dünya şöhrəti görkəmli türkoloq alim, professor Əhməd Bican Ərcilasunla görüşdə işə türkologiya elminin qarşısında duran vəzifələrdə bəhs edilib, bu istiqamətdə indiyədək Azərbaycanda və Türkiyədə aparılmış tədqiqatlar dan və birgə elmi-tədqiqat işlərinin davam etdirilməsinin əhəmiyyətindən söz açılıb.

Səfər çərçivəsində keçirilən digər bir görüş Atatürk Kültür, Dil və Tarix Yüksək Qurumunun rəhbəri professor Yüksel Özgenlə olub və qurumlar arasında əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanıb.

TÜBİTAK rəhbəri, professor Hasan Mandalla görüşdə Türkiyənin Ulakbım - Dergi Park elektron baza reyestrinə AMEA-nın elmi jurnallarının daxil edilməsi, müxtəlif elm sahələrini əhatə edən layihələrin maliyyələşdirilməsi mexanizmlərinin təkmiləşdirilməsi kimi məsələlər müzakirə edilib.

Avrasiya Yazarlar Birliyinin başçısı Yaqub Ömeroğlu ilə görüşdə işə qarşılıqlı elmi-ədəbi əlaqələr müzakirə olunub.

AMEA rəhbərinin məlumatı dinləniləndikdən sonra Rəyasət Heyətinin qərarı ilə akademik Isa Həbibbəylinin Türkiye səfərindən irəli gələrək bir sıra qərarlar qəbul edilib.

Akademik Isa Həbibbəyli, həmçinin AMEA-nın Ümumi yiğincığının aprel ayında keçirilmə ənənəsinin keçmiş SSRİ Elmlər Akademiyasından qaldığını qeyd edib. Yeni çağırışlar işığında Akademiyada gedən yeniləşmə prose-

si çərçivəsində cari ildən başlayaraq Ümumi yiğincığın bir qədər öncə çəkilməsi ilə bağlı müzakirə aparılıb.

Sonra Yer Elmləri Bölməsinin 2022-ci il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında hesabat dinlənilib. Hesabatı təqdim edən bölmənin Elmi şurasının sədrinin müavini, akademik Fəxrəddin Qədəirov bildirib ki, hesabat ilində "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2019-2023-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Programı", "Azərbaycan Respublikasında peyk vasitəsilə Yerin məsəfədən müşahidəsi xidmətlərinin inkişafına dair 2019-2022-ci illər üçün Dövlət Programı", "2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Programı", "Yerin təkinin geoloji öyrənilməsi və mineral xammal bazasından səmərəli istifadəyə dair 2020-2024-cü illər üçün Dövlət Programı", "Su ehtiyatlarından səmərəli istifadənin temin edilməsinə dair 2020-2022-ci illər üçün Tədbirlər Planı", eləcə də AMEA-nın Ümumi yiğincığı və Rəyasət Heyətinin qərarlarından irəli gələrək tədqiqatlar aparılıb.

Akademik vurğulayıb ki, ötən il Yer Elmləri Bölməsində 8 problemi əhatə edən 45 mövzu, 55 elmi tədqiqat işi, 43 mərhələ üzrə elmi tədqiqat işi yerinə yetirilib, 1 mövzu, 16 elmi-tədqiqat işi başa çatdırılıb, 1 təbiq işi tamamlanıb, 8 mühüm nəticə əldə olunub. Belə ki, "Azərbaycanın Xəzer və Xəzəryani ərazilərinin geosistemlərinin və bioloji müxtəlifliyin peyk məlumatları əsasında qiyamətləndirilməsi" və "Məhsuldar qatın dərində yatan daban laylarının geoloji quruluşu və karbohidrogen flüidlərinin faza halı" elmi-tədqiqat proqramları üzrə işlər başa çatdırılıb.

Hesabat ilində bölmənin alimləri tərəfindən 15 monoqrafiya, 19 kitab və 7 dərs vəsaiti, 233 məqalə (78-i xaricdə), 90 tezis (46-sı xaricdə) nəşr edilib. Məqalələrdən 45-i "Web of Science" və "Scopus" bazasında olan im-

lərək Yer Elmləri Bölməsində əldə olunan mühüm elmi nəticələrin artdığını söyləyib.

Yer Elmləri Bölməsinin 2022-ci il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında hesabat qənaətbəxş hesab edilib və müvafiq qərar qəbul olunub.

Daha sonra Şəki Regional Elmi Mərkəzinin direktoru, fizika-riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru Yusif Şükürlü mərkəzin 2022-ci il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında hesabatı təqdim edib. Bildirib ki, hesabat ilində mərkəzdə 6 istiqamətdə, 8 şöbədə, 8 mövzu üzrə elmi-tədqiqat işləri aparılıb. Belə ki, "Azərbaycan Respublikasında Baramaçılığın və İpəkçiliyin inkişafına dair 2018-2025-ci illər üçün Dövlət Programı"nın həyata keçirilməsi üzrə AMEA-nın Rəyasət Heyətinin qərarı ilə təsdiqlənmiş Tədbirlər planında mərkəzə tapşırılmış bəndlər üzrə, eləcə də "Azərbaycanın şimal-qərb bölgəsinin landşaft qurşaqlarında intensivleşməkdə olan səhralaşmanın biogeokimyevi üsullarla tədqiqi", "Qarabağın Zəngilan rayonu ərazisində landşaft diaqnostik tədqiqatların aparılması" işləri üzrə ilkin tədqiqatlar yerinə yetirilib, regiondan etnoqrafik və folklor materialları toplanıb, ekoturizmin bölgədə inkişafı ilə bağlı monitoringlər aparılıb.

Həmçinin "Azərbaycanın insan, heyvan və bitki genofonundan genetik kolleksiyalarının və məlumat bazalarının yaradılması", "Azərbaycanın şimal-qərb bölgəsinin iqlim şəraitinə uyğun məhsuldar tut ipəkçurdur (Bombux mori L) cins və hibridlərinin yaradılması, eləcə də Saturnia pyri və həşti ipəkçurdunun istehsalata tətbiqinin genişləndirilməsi" mövzuları üzrə tədqiqatların aparıldığı söyləyib.

Bildirib ki, 2022-ci ildə mərkəzin əməkdaşlarının 2 kitabı, 42 elmi məqaləsi (9 məqalə "Scopus", 4 məqalə "Web of science" baza-sında), 16 tezisi işi üzü görüb.

Yusif Şükürlü, o cümlədən "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 2020-2025-ci illər üçün inkişaf programı"nda nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrası haqqında, elmlə təhsilin integrasiyası, beynəlxalq əlaqələr, elektron elmin vəziyyəti, keçirilmiş konfranslar, seminarlar və yubileyler, kadr hazırlığı barədə məlumat verib.

Hesabat dinləniləndikdən sonra məruzə ətrafında çıxışlar olub, təkliflər səsləndirilib.

Akademik Isa Həbibbəyli mərkəzin 2022-ci ildəki fəaliyyətini qənaətbəxş hesab edib, Şəkinin zəngin ədəbi-mədəni mühitinin öyrənilməsinin, Azərbaycanlı və digər ideoloji işlər üzrə tədqiqatların səviyyəsinin yüksəldilməsinin, elmlər və fəlsəfə doktoru hazırlığı işinə diqqətin artırılmasının vacibliyini bildirib. AMEA rəhbəri, həmçinin müasir çağrıslara uyğun olaraq Şəki Regional Elmi Mərkəzində də struktur isləhatlarına ehtiyac yarandığını və bununla bağlı müzakirə aparılmasının zəruriliyini söyləyib.

Sonda Rəyasət Heyətinin qərarı ilə Şəki Regional Elmi Mərkəzinin 2022-ci ildəki fəaliyyəti qənaətbəxş hesab edilib.

AMEA-nın Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin hesabatı

Yanvarın 31-də Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin səyyar icası hibrid formatda keçirilib.

Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunda keçirilən tədbirdə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, Rəyasət Heyətinin üzvləri, elm və təhsil nazirinin müşaviri Nicat Məmmədli, ekolojiya və təbii sərvətlər nazirinin müavini Vüqar Kərimov, Bakı Dövlət Universitetinin rektoru Elçin Babayev, Səhiyyə Nazirliyinin və Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin nümayəndələri, elmi müəssisə və təşkilatların baş direktörələri, aidiyyəti şəxslər, ali təhsil və tibb müəssisələrinin və KIV-in əməkdaşları iştirak ediblər.

Əvvəlcə AMEA-nın Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin (BTEB) alimlərinin 2022-ci ilde eldə etdikləri mühüm nəticələri əks etdirən sərgiye baxış keçirilib.

Tədbiri AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli açaraq iclasın gündəliyi barədə məlumat verib. AMEA rəhbəri yanvar ayı ərzində AMEA-nın Rəyasət Heyətinin iclaslarında Lənkəran Regional Elmi Mərkəzi, Humanitar Elmlər, İctimai Elmlər, Fizika-Riyaziyyat və Texnika Elmləri, Kimya Elmləri, Yer Elmləri bölməlerinin və Şəki Regional Elmi Mərkəzinin 2022-ci ildeki fəaliyyətlərinə dair hesabatların dinlənilməsini xatırladıb. Qeyd edib ki, bu il hesabatlar fərqli formatda, böyük auditorialarda təqdim olunur və bu addım Azərbaycan alimlərinin əldə etdikləri nailiyyətlərin geniş ixtimaiyyətə çatdırılmasında mühüm rol oynayır.

Akademiyada aparılan islahatlar barədə məlumat verən AMEA rəhbəri daxili imkanlar hesabına Rəyasət Heyətinin aparatında "Vikipediya", elmmetrik göstəricilərin analizi, jurnalların beynəlxalq bazalara çıxışının genişləndirilməsi işləri ile məşğul olan Elektron Akademiya şöbəsinin yaradıldığı diqqətə çatdırıb. Xüsusilə Azərbaycan alimlərinin impakt faktorlu jurnalarda çıxan məqalələrinin sayının artırılmasının başlıca hədəflərdə olduğunu deyən akademik İsa Həbibbəyli AMEA-nın elmi jurnallarının Türkiyənin Ulakbım - Dərgi Park elektron baza reyestrinə daxil edilmesi barədə razılığın eldə olunduğunu söyləyib.

Həmçinin AMEA-nın ilk dəfə olaraq beynəlxalq elmi quruma - Asiya Elmlər Akademiyaları və Cəmiyyətləri Assosiasiyanına üzvlüyə qəbul edildiyini, hazırda isə Avropa Akademiyaları Assosiasiyanına üzvlükle bağlı işlərin davam etdirildiyini vurğulayıb. AMEA rəhbəri bildirib ki, Akademiyanın beynəlxalq assosiasiyalara üzvlüyü Azərbaycan elminin əhəmiyyətinin genişlənməsinə və alimlərimizin xarici həmkarlarla ilə əlaqlarının artmasına təkan verəcək.

Sonra AMEA-nın vitse-prezidenti, Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin Elmi şurasının sədri, akademik İradə Hüseynova bölmənin 2022-ci il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında hesabatı təqdim edib.

Əvvəlcə akademik Cəlal Əliyevin və AMEA-nın müxbir üzvü Tofiq Məmmədovun xatırəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Akademik İradə Hüseynova bildirib ki, hesabat ilində ölkə başçısının Ferman və sərəncamları, Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamları, həmçinin "Şuşa İl" ilə bağlı, eləcə də "Azərbaycan Respublikasında barəməciliğin və ipəkçiliyin inkişafına dair 2018-2025-ci illər üçün Dövlət Proqramı", "Azərbaycan Respublikasında pambıqcılığın inkişafına dair 2017-2022-ci illər üçün

Dövlət Proqramı", "Azərbaycan Respublikasında qida təhlükəsizliyinin təmin olunması dair 2018-2025-ci illər üçün Dövlət Proqramı" və s., o cümlədən Azərbaycan Respublikası "Qırmızı kitab"ının III nəşrinin hazırlanması, AMEA-nın Ümumi yüksincəgi və Rəyasət Heyətinin qərarları ilə verilmiş tapşırıqlar çərçivəsində tədqiqatlar aparılıb.

Həmçinin bölmənin institutlarında və AMEA-nın Lənkəran Regional Elmi Mərkəzində, AR Səhiyyə Nazirliyinin və AR Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin tədqiqat və təhsil müəssisələrinde, TƏBİB-in tədqiqat müəssisələrində, ali təhsil ocaqlarının müvafiq kafedrallarında yerine yetirilən tədqiqatlar əlaqələndirilmiş həyata keçirilib.

Akademik İradə Hüseynova diqqətə çatdırıb ki, bölmə və institutlar işgaldən azad edilmiş ərazilərdə məsələlərin mərkəzləndirilmiş qaydada həll edilmesi üçün yaradılmış Əlaqələndirmə Qərargahının nəzdində fəaliyyət göstərən idarələrəsi Mərkəzin Ekojoli məsələlər üzrə İşçi Qrupunun, eləcə də digər işçi qruplarının işində, müvafiq fəaliyyət proqramlarının icrasında, region üzrə bioloji və radioekoloji monitoringlərin aparılması, Ermənistanın Qarabağda tərətdiyi ekozi terrorun miqyasının qiymətləndirilməsində fəal şəkildə iştirak ediblər. Belə ki, Kəlbəcer, Zəngilan, Qubadlı, Füzuli, Şuşa və s. rayonlara coxsayı ekspedisiyalar keçirilib, nadir və itmək təhlükəsində olan növlərin, torpaq və su ehtiyatlarının, içməli su mənbələrinin, meşə və digər ekosistemlərin monitoringləri aparılıb. Xüsusilə, Oxçuçayın hövzəsi boyu ekspedisiya tədqiqatları mühüm əhəmiyyət kəsb edib, monitoringlərin nəticəsi suyun çirkli su kateqoriyasına aid olmasına və bunun da esasən Ermənistan ərazisində baş verməsini təsdiq etməyə imkan yaradıb.

Natiq, həmçinin hazırda bölmənin 16 genc mütəxəssisinin tanınmış xarici universitetlərdə doktorantura təhsili aldığı diqqətə çatdırıb.

Hesabatda, həmçinin elmlə təhsilin in-

teqrasiyası, beynəlxalq əlaqələr, kadr hazırlığı, müəssisələrdə fəaliyyət göstərən beynəlxalq laboratoriyalar, elektron elmin vəziyyəti, keçirilmiş konfranslar, seminarlar və yubileyər, təltiflər və s. barədə məlumat verilib.

Hesabat dinlənildikdən sonra məruza ətrafinda AMEA-nın müxbir üzvləri Elmar Qasımov, Zeynal Əkperov, professor Səyyarə İbadullayeva, Bakı Dövlət Universitetinin rektoru Elçin Babayev və agrar elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Cavanşir Telai çıxış edərək fikir və təkliflərini səsləndiriblər. Həmçinin Kembric Universitetinin profesoru, Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun laboratoriyasının müdürü, professor Qərib Mürşüdovun videoçixışı dinlənilib.

Daha sonra çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli bölmədə aparılan tədqiqatları, BTEB-in müəssisələrinin beynəlxalq əlaqələrini, gənc mütəxəssislərin xaricdə doktorantura təhsili almasını, impakt faktorlu jurnalarda çıxan məqalələrin sayının artmasını, işgaldən azad olunmuş ərazilərdə yerinə yetirilən elmi işləri yüksək qiymətləndirib.

Sonda Rəyasət Heyətinin qərarı ilə Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin 2022-ci ildəki fəaliyyəti qənaətbəxş hesab edilib.

Akademik Cəlal Əliyevin xatırəsi anılıb

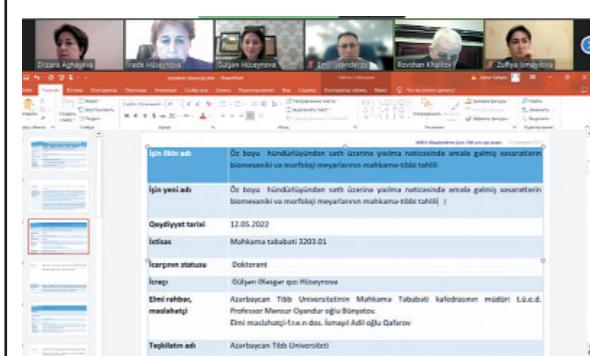
Böyük alim və ictimai-siyasi xadim, Azərbaycanda biologiya elminin müasir istiqamətlərinin yaradılmasında misilsiz xidmətləri olan akademik Cəlal Əliyevin vəfatından yeddi il ötür.

AMEA-nın vitse-prezidenti, ETN Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun baş direktoru, akademik İradə Hüseynova başda olmaqla, Cəlal Əliyevin tələbələri hər il olduğu kimi, müəllimlərinin ezziz xatırəsi ni yad etmək üçün Fəxri xiyabanda olublar. Əsası akademik Cəlal Əliyev tərəfindən qoyulan Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun əməkdaşları ilə yanaşı, Botanika İnstitutunun, Mərkəzi Nəbatat Bağıının, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Əkinçilik Elmi-Tədqiqat İnstitutunun əməkdaşları da Cəlal Əliyevin məzarını ziya-rət edib, öntənə ekilər və gül dəstələri qoyublar. Müəllimi haqqında xatirələrini bölüşən akademik İradə Hüseynova alimin həyat yoldan, elmi yaradıcılığından, Azərbaycan və dünya elmine verdiyi töhfələrdən söz açaraq, məhz Cəlal Əliyevin fəaliyyəti sayesində biologyanın müasir istiqamətlərinin inkişaf etdiyini diqqətə çatdırıb.

Sonra akademik Qərib Məmmədov, AMEA-nın müxbir üzvü İbrahim Əzizov, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Aqrar innovasiyalar Mərkəzinin Elmi innovasiyaların tədqiqi şöbəsinin müdürü, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Cavanşir Telai, Botanika İnstitutunun icraçı direktoru, biologiya elmləri doktoru Şakir Nəbiyev, "Mərkəzi Nəbatat Bağı" publik hüquqi şəxsin sədri v.i.e. Natiq Allahverdiyev, akademikin dostu Rizvan Vahabov hamıya örnək ola biləck fərqli bir özür yaşıyan akademik Cəlal Əliyevin təkərəz alım kimi deyil, həm də bir insan kimi, yetişdirdiyi yüzlərlə gənc alım və ziyalıların mülliimi kimi də həmişə xatırlanacağıni qeyd ediblər və elmə böyük töhfələr vermiş Cəlal Əliyevin ezziz xatırəsinin ürəklərdə daim yaşayacağını vurğulayıblar.

Biologiya, Aqrar və Tibb Elmləri üzrə Problem Şurasının icası

Azərbaycan Respublikası Elmi Tədqiqatların Əlaqələndirilmə Şurasının (ETƏŞ) Biologiya, Aqrar və Tibb Elmləri üzrə Problem Şurasının 2023-cü ildə ilk icası keçirilib. AMEA-nın vitse-prezidenti, problem şurasının sədri akademik İradə Hüseynova "Zoom" programı üzərində keçirilən icası açaraq gündəlikdə duran məsələlər haqqında şura iştirakçılardırıb.

Biologiya, tibb və aqrar elm sahələri üzrə 24 dissertasiya mövzusu müzakirəyə çıxarılib. Dissertasiya mövzuları aqrar işçi qrupu üzrə a.e.d., prof. Mustafa Mustafayev, fiziki-kimyəvi biologiya işçi qrupu üzrə b.b.f.d. Səbina Ömrərova və tibb işçi qrupu üzrə t.ü.f.d. Aynur Safiyeva tərəfindən təqdim edilib.

Akademik İradə Hüseynovanın rəhbərliyi ilə keçirilən müzakirələrdə problem şurasının, işçi qruplarının üzvləri, eləcə də iddiaçılardır, müvafiq dissertasiya işlərinin elmi rehbərləri və məsləhətçiləri də iştirak ediblər.

Müzakirəyə çıxarılmış bəzi mövzuların adında dəyişikliklər edilməklə 18 iş müsbət qiymətləndirilərək qeydiyyata alınıb, 6 iş təkrar baxılmaq üçün geri qaytarılıb.

Müstəqil Azərbaycan gəncləri

(reallıqlar və perspektivlər)

Tarix boyu hər bir xalq özünü xoşbəxt gələcəyə olan ümidi lərini və mili strategiyasını, ilk növbədə gənc nəsillər üzərində qurur. Gənc nəslin sağlam şəkildə yetişdirilməsi hər bir ölkə üçün ən başlıca məsələdir.

Həmçinin dünyanın istənilən ölkəsində gənclər də sosial-iqtisadi inkişafın aparıcı qüvvələrindən biri, cəmiyyətdəki islahatları hərəkətə gətirən zümrəsi və yaşılı nəslin davamçısı hesab olunur, gənclər cəmiyyətin ən dinamik zümrəsi olmaqla ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi və mədəni həyatın təşəkkülündə fəal iştirak edir, ölkədə baş verən bütün proseslərin mərkəzində dayanırlar. Nəsillər deyisişir, ölkələr inkişaf edir. Ancaq ənənələr, milli dəyərlər gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunması onun mənsub olduğu xalqın rifahının və ölkənin çəçəklənməsinin əsasını təşkil edir. Məşhur Yunan filosofu Aristotelin dediyi kimi:

"Gənclərin yetişməsinə əhəmiyyət verin. Çünkü bu yolda her hansı bir məsuliyyətsizlik məmləkətin əsaslarını məhv eder."

Tarixən imperiyaların və sivilizasiyaların qovuşduğu məkanda yaşayan Azərbaycan xalqının həyat qaydası olan mübarizlik ruhu onun xarakterine və düşüncəsinə popub. Min iller öncə bu torpaqlarda yaranmış zərdüştlikdə Xeyirle Şərin əbədi mübarizəsi və Xeyirin Şər üzərində qəlebəsi ideyası bütün dünya xalqlarının fəlsəfi fikrinə dərin təsir edib. Bəli, Azərbaycan gənci daima döyük meydانlarında, zəfərlərdə böyümüş, inkişaf etmişdir. Azərbaycan gənci böyük elmi ixtiraları, kəşfləri ilə dünya sivilizasiyاسının yaranmasına öz möhürünnə vurmışdır. Bu gün böyük iftخارla demək olar ki, müasir Azərbaycan gəncliyi də bu tarixi kökdən, bu gəndən gələn milli-mənəvi dəyərlərimizi, doğma ana dilimizi, ata-babalardan miras qalan gözəl adət-ənənələrimizi göz bəbəyi kimi qoruyub yaşadır. Azərbaycan tarixinin hər bir mərhələsində aparıcı sosial-siyasi qüvvəye çevrilən gənclər müstəqilliyin qorunub saxlanılması, möhkəmləndirilməsi və dövlətçiliyin inkişaf etdirilməsi prosesində də yaxından iştirak edərək tarixi nailiyyətlər qazanıblar. Azərbaycan gənci öz həyatını qurarken ilk önce müstəqil Azərbaycanın bugunu və gələcəyi haqqında düşünür, öz fəaliyyətində yüksək vətəndaşlıq hissələrinə malik olduğunu nümayis etdirir. Buna gənclərin yüksək potensialı, eldə etdikləri elmi bilişləri, güclü vətənpərvərlik hissələri tam imkan verir.

Təbii ki, bu uğurların, Azərbaycan gənclərinin günümüzün müasir, inkişaf etmiş, yüksək intellektli aparıcı qüvvə kimi formalşamasında, birmənəli olaraq, dövlətimizin apardığı gənclər siyasetinin mühüm rolunu olmuşdur. Bu siyasetin banisi isə xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevdir. Ulu Önder Heydər Əliyevin gənclər siyaseti əsrlər boyu xalqımızın malik olduğu milli-mənəvi dəyərlər əsasında, müstəqillik, dövlətçilik, azadlıq və onların qorunması uğrunda mübariz ruhlu gənc nəslin yetişdirilməsindən ibarət olub. Əlbəttə, milli dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsi və inkişaf etdirilməsi, demokratik cəmiyyət quruculuğu, siyasi, hüquqi və iqtisadi islahatların həyata keçirilməsi ilə bağlı Ulu Önderin ideyaları və irəli sürdüyü principlər Azərbaycanın hazırlı və gələcək inkişaf stratejiyasının əsasını təşkil edir. Ümummilli Lider həmisi gənclərimizə böyük ümidi bəsləyir, dəfələrlə qeyd edirdi ki, Azərbaycanın gələcəyi gənclərin əlindədir. Heydər Əliyevin en böyük xidmətlərindən biri də o idi ki, gənclərlə bağlı məsələləri həmişə öz siyasetinin əsas tərkib hissələrindən biri hesab edir, gənclərin imkan və bacarıqlarını yüksək qiymətləndirir, onların problemlərinin həlli istiqamətində həyata keçirilən tədbirlərə xüsusi önəm verir, bu siyaseti müstəqil Azərbaycan dövlətinin ən mühüm fəaliyyət istiqamətlərindən biri kimi dəyərləndirirdi.

"Gəncliyə qocalıqdan çox hörmət etməliyik." Viktor Hüqo

"Gənclərin aynada görmədiklərini, yaşlılar bir kərpic parçasında oxuyur." Mövlinə Cəlaləddin Rumi

Heydər Əliyev 1997-ci ildə imzaladığı Sərəncamlı fevralın 2-ni Azərbaycan Gənclər Günü elan edərək qeyd etmişdir: "Biz müstəqil Azərbaycanın taleyini gələcəkdə sizə tapşıracaq. Ona görə də Azərbaycanı, Azərbaycan dövlətinin yaşıtmak, inkişaf etdirmək üçün hazır olun!"

Dövlətimizin gənclər siyaseti ilə qarşıya qoyduğu əsas prinsiplər 5 istiqaməti əhatə edir və bunlar aşağıdakılardan ibarətdir:

- Milli mənəvi dəyərlərimizin qorunmasında gənclərin rolunu artırmaq, gənc nəslin tarixi köklərimizə bağlı olaraq vətənpərvərlik ruhunda təriyeləndirilməsini təmin etmək;
- Gənclərin elmi, intellektual potensialının artırılması üçün ciddi təhsil və mədəni islahatlar həyata keçirmək;
- Gənclərin teşkilatlanması təmin etmək, onları müstəqilliyimizin keşiyində vahid qüvvə kimi birləşməyə səfərbər etmək;
- Gənclərin dövlət idarəciliyində rolunu əhemmiyətli dərəcədə artırmaq və onların məsuliyyət hissini formalşdırmaq;
- Azərbaycan dövlətinin beynəlxalq aləmət integrasiyasının yaratdığı imkanlardan gənclərin maksimum seviyyədə yararlanması möhkəm əsaslar yaratmaq.

Prezident İlham Əliyevin 2007-ci ilin "Gənclər İli" elan edilməsi ilə bağlı Sərəncamı gənclərin ölkə həyatındaki fəallığını daha da artmasına səbəb olmuşdur. Azərbaycanda uğurla həyata keçirilən dövlət gənclər siyaseti bu gün gənclərin ölkə həyatının bütün sahələrindəki səmərəliliyini xeyli dərəcədə yüksəltmişdir. Azərbaycanda müasir gənclər hərəkatının inkişafı üçün dövlət seviyyəsində kifayət qədər işlər görülüb, uşaqların qeyri-hökumət təşkilatlarının yaradılması, fəaliyyətlərinin təşkil üçün sağlam mühit yaradılıb və hüquqi baza təkmiləndirilib.

Göründüyü kimi, bu gün Azərbaycan gəncliyinin önündə böyük qapılar, yollar açılıb. Tarixi, milli-mənəvi dəyərlərimiz, Azərbaycan dövlətinin həyata keçirdiyi tədbirlər, eyni zamanda, ölkəmizin zəngin resursları gənclərimizin inkişafı üçün müvafiq şəraiti yaradır. İndi əsas vəzifə gənclərin bu imkanlardan layiqinə yararlanıb, həm öz inkişafını təmin etmək, həm də dövlətimizin mənafeyini etibarlı şəkildə müdafiə edən layiqli vətəndaş kimi formalşmaq üçün ciddi iradə ilə çalışmalıdır. Hər bir gənc öz yolunu müstəqil Azərbaycan Respublikasının həyat yolu kimi qəbul etməlidir.

Elnur MUSTAFAYEV
AMEA-nın akad. Z.M.Bünyadov adına
Şərqşunaslıq İnstitutunun
şöbə müdürü, Gənc Alım və
Mütəxəssisler Şurasının sədri,
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru

Heydər Əliyev və Azərbaycan gəncliyi

AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqşunaslıq İnstitutunun Gənc Alım və Mütəxəssisler Şurasının təşkilatçılığı ilə 2 Fevral - Gənclər Gününe həsr olunmuş "Heydər Əliyev və Azərbaycan gəncliyi" adlı tədbir keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan AMEA-nın vitse-prezidenti vəzifəsini icra edən, Şərqşunaslıq İnstitutunun baş direktoru, akademik Gövhər Baxşəliyeva 1997-ci ildən etibarən 2 fevral tarixinin ölkəmizdə Gənclər Günü kimi qeyd olunduğunu, bu tarixin, ümumiyyətə ölkəmizdə gənclərlə bağlı dövlət siyasetinin formalşdırılması və həyata keçirilmesinin bu il anadan olmasının 100 iliyini qeyd etdiyimiz Ulu Önder Heydər Əliyevin adı ilə bağlı olduğunu bildirib. Heydər Əliyevin gənc nəslin inkişafına davamlı qayıq göstərdiyini söyləyən akademik G.Baxşəliyeva qeyd edib ki, Ulu Önder ölkənin inkişafını birbaşa gənclərin hərəkəfli inkişafı ilə bağlayırdı və gənclərin himayədarı olaraq sağlam düşüncəli yeni nəslin yetişdirilməsini dövlətin və cəmiyyətin prioritet vəzifəsi seviyəsinə yüksəltmişdi.

Dövlətin gənclər siyasetinin bu gün Ümummilli Liderin layiqli davamçısı, ölkə başçısı cənab İlham Əliyev tərəfindən yeni inkişaf mərhələsinə qaldırıldığını deyən akademik G.Baxşəliyeva ölkəmizdə uğurla həyata keçirilən dövlət gənclər siyasetinin nəticəsində bu gün vətənpərvər, milli-mənəvi dəyərlərə, Heydər Əliyev ideyalarına sadıq gəncliyin formalşadığını vurğulayıb.

Tədbirdə akademik G.Baxşəliyeva institutun elmi və ictimai həyatında səmərəli fəaliyyətlərinə görə gənc əməkdaşlar Aygün Mirzəyevə və İbrahim Bağırova Şərqşunaslıq İnstitutunun Fəxri fərmanlarından təqdim edib. Tədbirdə çıxış edən Şərqşunaslıq İnstitutunun Gənc Alım və Mütəxəssisler Şura-

sının sədri, institutun Din və ictimai fikir şöbəsinin müdürü vəzifəsini icra edən, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Elnur Mustafayev Ulu Önder Heydər Əliyevin hakimiyətə ikinci dəfə qayıdışından sonra Azərbaycanda dövlət gənclər siyasetinin əsasının qoyulduğunu, Ümummilli Liderin prezidentliyi dövründə ölkə gənclərinin onun diqqət və qayığını daim öz üzərlərində hiss etdikləri ni deyib.

1996-ci il 2 fevral tarixinde mehz Ulu Önder Heydər Əliyev dəstəyi ilə gənclərin 1-ci forumu keçirildiyini xatrladan Elnur Mustafayev Azərbaycanda uğurlu dövlət gənclər siyasetinin həyata keçirildiyini, hazırlı 2015-2025-ci illəri əhatə edən Azərbaycan gənclərinin inkişaf Strategiyasının uğurla icra olunduğunu vurğulayıb, bu gün Azərbaycanda həm mənəvi, həm də fiziki cəhətdən sağlam gənclərin yetişdiyini, onların elm, mədəniyyət, səhiyyə, sənaye, idman və digər sahələde uğurlu nailiyyətlər alıb etdiyini bildirib.

Institutun Türkiye tarixi və iqtisadiyyatı şöbəsinin böyük elmi işçisi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Bəşərət Bəşirova çıxış edərək Ulu Önder Heydər Əliyevin gənclər qayıdışından, gənclərin ölkəmizdə ictimai-siyasi həyatında, elmimizdə səmərəli rolundan danışb.

"Heydər Əliyevin siyasi irsi və yeni geosiyasi çağırışlar" mövzusunda respublika konfransı

Ölkə başçısının "Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin "Heydər Əliyev İli" elan edilmesi haqqında" Sərəncamından irəli gələrək AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunda "Heydər Əliyevin siyasi irsi və yeni geosiyasi çağırışlar" mövzusunda respublika konfransı keçirilib.

Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun baş direktoru, f.e.d., professor İlham Məmməzdəzə gələrəq nitqində müasir ideologiyamızın əsaslarını Ulu Önder Heydər Əliyev tərəfindən həyata keçirilməsindən söz açıb: "Geosiyasının müasirliyinin və çağdaş fəlsəfəsinin mahiyyəti bundan ibarətdir ki, inkişaf başqalarının hesabına deyil, onlarla əməkdaşlıqda həyata keçirilmeli, ölkədən bölgəyə, qonşu regionlara və daha uzaqlara yönəlməlidir. Bu konsepsiya və onun gerçəkləşdirilməsi təcrübəsi Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən ərsəyə getirilib, onun ideoloji əsasını əsas hissəsini təşkil edir. Bu əsaslar ilk növbədə tarixi yaddaşın bir qismi kimi Ulu Önder Heydər Əliyevin əsasında, vətənpərvərliyində və həm də onun ideyalarının artıq yeni şəraitdə rasional təfsir və inkişaf etdirilməsində öz əksini tapıb. Yeni şərait məsəlesi əsla sadə məsələ deyil. Dünya dəyişir və getdikcə daha sürətə başqlaşacaq. Heydər Əliyevin ideyaları keçmişlə indi birləşdirən ideologiyamızın mahiyyəti və manasını teşkil edir, vətəndaşların biliyi, elme və həyata şövgünün dərin səbəblərini aydınlaşdırır".

AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., akademik Gövhər Baxşəliyeva Heydər Əliyevin ic- fikir və mülahizələrini konfrans iştirakçıları ilə bələşübələr.

İran heç vaxt azərbaycanlılara isti münasibətdə olmayıb

İşte Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dönməndə, istərsə de Azərbaycan Respublikası qurulduğundan sonra İran İslam Respublikası Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini qəbul etməmiş, özünün milli təhlükəsizliyi üçün təhlükə mənbəyi hesab etmişdir. Pehlevilər hakimiyəti dönməndən etibarən azərbaycanlıların milli hüquqlarının pozulması, ana dilindən məhrum edilmələri, məktəblərinin olmaması, tarixi yer adlarının dəyişdirilməsi, Cənubi azərbaycanlıların sosial-iqtisadi vəziyyətinin ağırlaşdırılması, onların düşüncələrində həmişə bu tay Azərbaycana qarşı apardıqları dini-ideoloji, daxili işlər qarışmaq siyasəti, etnik qarşılurma yaratmaq cəhdləri bu günə kimi davam edir.

can Respublikasının Milli Təhlükəsizlik Nazırlığı və İran İslam Respublikasının Təhlükəsizlik Nazırlığı arasında əməkdaşlıq haqqında Memorandum (Bakı, 25 iyul 2002-ci il), Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazırlığı və İran İslam Respublikasının Daxili İşlər Nazırlığı arasında əməkdaşlığı dair Memorandum (Tehran, 13 aprel 2003-cü il), Azərbaycan Respublikası Hökuməti və İran İslam Respublikası Hökuməti arasında təhlükəsizlik və hüquq-mühafizə fəaliyyəti sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş (Bakı, 5 avqust 2004), Azərbaycan Respublikasının Milli Təhlükəsizlik Nazırlığı və İran İslam Respublikasının Təhlükəsizlik Nazırlığı arasında beynəlxalq terrorçuluqla mübarizə sahəsində əməkdaşlıq haqqında Protokol 2 (Bakı, 16 dekabr 2004) və s. sənədlər yaradılmışdır. Belə ki, İran müstəqilliyin ilk illerində Azərbaycandakı sosial-iqtisadi və dini-ideoloji vəziyyətdən mehərətlə istifadə etdi. Birinci Qarabağ müharibəsində İran Ermənistən üçün necə "həyat dehliyi" olmuşdur da, Vətən müharibəsində de həmin rolu oynamışdır, bir sira qərb dövlətləri ile birgə Ermənistən təmin etmişdir. İranda "qondarma erməni soyqırımı abidəsi", erməni məktəbləri, erməni dilli kitab, jurnal, qəzetlərin çapı, Daşnakşütün və İnkışaf Partiyasının, dünya erməni liderlərinin Tehrandakı görüşləri, dəfələrlə ermənilərin Türkiyə və Azərbaycan səfirliyi öündə keçirdiyi nümayişləri, fars və erməni dillərində Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı yazılar, Vətən müharibəsindən sonra Azərbaycanın regionda artan nüfuzuna qarşı aqressiv, şovinist mövqeyi bunun bariz nümunəsidir.

Ümumiyyətə qeyd edək ki, nə qədər beynəlxalq hüquqda, Vyana Konvensiyasında, xarici ölkələrdə İranla imzalanmış sənədlər olsa da, işte Pehlevilər dönməndə, istərsə de İran İslam Respublikası qurulandan sonra İran ölkəmizə qarşı etibarlı, güvənlə olmamışdır. İranda diplomatik xidmətdə olmaq, dövlət missiyasını yerinə yetirmək həmişə çox, təhlükeli olmuşdur. Bir çox xarici tədqiqatçılar İranın ziddiyyəti və hədəli addımlarının en çox Qərb dövlətlərinə, İran rejimi ile mənafətəri üst-üstə düşməyen, əks mövqedə duran ölkələrə qarşı olduğunu bildirsələr da, lakin canub qonşumuzun şovinist, ziddiyyətli, riyakar addımları, Azərbaycan və Türkiyə dövlətliyinə, Türkiyə və Azərbaycanın daxili və xarici siyasetinə, Türk-İslam aləmine nüfuzuna, cənubi azərbaycanlıların milli oyanışına, müstəqil dövlətliyinə qarşı olmuşdur və bu siyaset bu gün də davam edir.

İrani yaxşı taniyan mütəxəssislər və dünyaya diplomatları İran haqqında deyirlər, "İran diplomatları bir cür deyir, bir cür yazır, amma əməldə isə bunun eksini edir". Xatırladaq ki, İran dövləti və müvafiq qurular İranla Azərbaycan arasında imzalanmış Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə İran İslam Respublikası Hökuməti arasında konsulluq məsələləri üzrə əməkdaşlıq haqqında Memorandum (Bakı, 20 aprel 1992), Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazırlığı və İran İsləm Respublikası Xarici İşlər Nazırlığı arasında əməkdaşlıq barəsində Protokol (Tehran, 19 avqust 1992), Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Təhlükəsizlik Şurası ilə İran İsləm Respublikasının Ali Milli Təhlükəsizlik Şurası arasındakı təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlıq Memorandum (Bakı, 20 iyul 2001), Azərbay-

quq-mühafizə orqanları tərəfindən hüquqi və lazımi şəkilde mühafizə olunmur, həm də bu əvvəlcədən hazırlanmış, planlaşdırılmış terror hadisəsidir.

Maraqlıdır ki, 1992-ci ilde Azərbaycan Respublikasına İran İsləm Respublikasında səfirlilik, konsulluq üçün bina tikməyə ərazi verilməmişdir. Hələ 1969-cu ildə isə İranın Bakıda konsulluğun açılmışdır. 1992-ci ildə fəaliyyət göstərən İranın Bakıda səfirliliyinin 1-ci binası Bakı şəhəri, Səbail rayonunda, 2-ci binası Bakı şəhəri, Yasamal rayonunda yerləşir. İranın Bakıdakı Mədəniyyət Mərkəzinin Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, Ə.Hüseynzadə küçəsindəki binası, Naxçıvanda Baş Konsulluğun binası (08.03.1992), Bakı şəhəri Gence prospektindəki İran Səfirliliyinin Şəhriyər adına Mədəniyyət Mərkəzinin binası və s. yaradılmışdır ve təhlükəsizliyi mühafizə olunur. Vaxtilə İranın bir sıra dini, iqtisadi, ticari, sosial və s. idarə və obyektlərinin imzalanmış sənədlərə, Azərbaycan dövlətçiliyinə və milli maraqlarına zidd olduğu üçün fəaliyyətləri dayandırılıb. Hətta 1920-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinə məxsus olan səfirliliyinin binası Azərbaycanın mülikiyəti hesab olunsa da, həmin binanın önünde kiçik işare, eləmet, barelyef bele vurulmayıb. Bütün bunlar Azərbaycan dövlətlinin haqq və hüquq verir ki, İranın Bakıdakı Səfirliliyinin və digər obyektlərinin fəaliyyəti, onun əməkdaşlarının şəhərə tərəfən azaldılmamasını teleb etsin. Ya da Tehrandan Azərbaycan Respublikasına Səfirlilik və Mədəniyyət Mərkəzi, Təbrizdə Konsulluğun ərazi və binalar verilsin, onların beynəlxalq hüquqa, Vyana Konvensiyasına uyğun olaraq fəaliyyət göstərmələrinə, Azərbaycanın səfirliliyinin şəhərə tərəfən artırmamasına şərait yaradılsın.

Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazırının müavini X.Xələfov bildirib ki, Vyana Konvensiyasının müvafiq maddələrinə görə, səfirliliyin qəbul edən ölkə onun təhlükəsizliyinə məsuliyyət daşıyır. Baş vermiş terror hadisəsi və onun ağır nəticələri ilə əlaqədar İranın bir dövlət kimi məsuliyyət daşıdığını vurğulayıb: "Prezidentimiz bu hückumu terror aktını şiddetlə qızınlıqda, səfirliliyin və səfirlilik əməkdaşlarının mühafizəsini təmin edərən hələk olan baş leytenant Əsgərov Orxan Rizvan oğlunun ailesinə və yaxınlarına dərin hüzünle başsağlığı verirəm. Bu terror aktının tezliklə araşdırılacağının və terrorçuların cəzalandırılacağına tələb edirik. Diplomatik nümayəndəliklərə qarşı terror hücumu qəbul edilməzdür".

Hətta Prezident İlham Əliyev İranın Prezidenti İbrahim Reisi ilə telefon danışığı zamanı Azərbaycan Respublikasının Tehrandakı səfirliliyinə xain hücumla əlaqədar Twitter hesabında paylaşımında deyilir: "Bu gün Tehrandakı səfirliliyimizə qarşı töredilmiş terror aktını şiddetlə qızınlıqda, səfirliliyin və səfirlilik əməkdaşlarının mühafizəsini təmin edərən əlaqədar İranın bir dövlət kimi məsuliyyət daşıdığını vurğulayıb: "Prezidentimiz bu hückumu terror aktını şiddetlə qızınlıqda, səfirliliyin və səfirlilik əməkdaşlarının mühafizəsini təmin edərən əlaqədar İranın Bakıdakı Səfirliliyinin və digər obyektlərinin fəaliyyəti, onun əməkdaşlarının şəhərə tərəfən azaldılmamasını teleb etsin. Ya da Tehrandan Azərbaycan Respublikasına Səfirlilik və Mədəniyyət Mərkəzi, Təbrizdə Konsulluğun ərazi və binalar verilsin, onların beynəlxalq hüquqa, Vyana Konvensiyasına uyğun olaraq fəaliyyət göstərmələrinə, Azərbaycanın səfirliliyinin şəhərə tərəfən artırmamasına şərait yaradılsın".

Artıq İran tərəfinin məhdudiyyətlər, mənələr yaratmasına baxmayaraq, terror hücumu nəticəsində şəhid olmuş Azərbaycan səfirliliyinin əməkdaşı Orxan Əsgərovun cenazəsi, eləcə də yaralananlar, səfirliyin heyəti Azərbaycan dövləti tərəfindən ayrılmış xüsusi təyyare ilə Vətəne qayıtdı, səfirliliyin fəaliyyəti isə dayandırıldı. Rəsmi mövqədə isə 5 nəfər əməkdaşın səfirliliyin inzibati binasının, əmlakının qorunması ilə bağlı səfirlilikdə qalacaqları, onların diplomatik fəaliyyət göstərməyəcəkləri bildirildi. Təbrizdəki baş konsulluğum isə fəaliyyətini davam etdirəcəkdir.

Yaxşı olardı ki, nə qədər gec deyil, İran KİV-lərində, ayri-ayri ölkələrdə, təcavüzkar Ermənistən da, Yaxın və Orta Şərqi ölkələrdəki dini-ideoloji gruplaşmaları dəstəkləmək evezinə regionda sülh və təhlükəsizliyə xidmət edən əməkdaşlıq üçün addım atınsın. İran Azərbaycan və Türkiyə dövlətlinin tərəfən qızınlıqda, səfirliliyin və səfirlilik əməkdaşlarının mühafizəsini təmin edərən əlaqədar İranın Bakıdakı Səfirliliyinin və digər obyektlərinin fəaliyyəti, onların əməkdaşlarının şəhərə tərəfən azaldılmamasını teleb etdirəcəkdir. Təcavüzkar İranın qızınlıqda, səfirliliyin və səfirlilik əməkdaşlarının mühafizəsini təmin edərən əlaqədar İranın Bakıdakı Səfirliliyinin və digər obyektlərinin fəaliyyəti, onların əməkdaşlarının şəhərə tərəfən azaldılmamasını teleb etdirəcəkdir.

Beynəlxalq hüquqi nöqtəyi-nəzərdən isə İran İsləm Respublikasının imzaladığı və öhdəlik götürdüyü beynəlxalq qanunlara, konvensiyalara bu ölkənin müvafiq qurumları tərəfindən əməl edilməmiş, nəticədə Azərbaycan səfirliliyi silahlı hücum, terrora məruz qalmış və səfirliliyin 1 əməkdaşı öldürülən, 2 əməkdaşı yaralılmışdır. Hadisə ilə bağlı kadrlar, müşahidələr, xarici və yerli KİV-dəki, eləcə də İrandakı xəberlər, məlumatlar, terror tərəfdən İranın KİV-lərinə verdiyi müsahibə və qatılım davranışları bir dəfə onu göstərir ki, Azərbaycan Respublikasının Tehrandakı səfirliliyinin təhlükəsizliyi həm İranın hü-

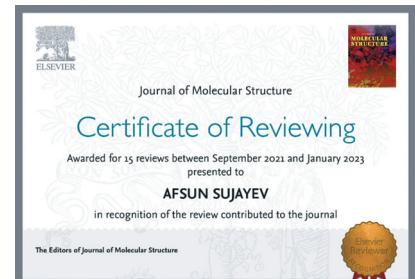
kimyaçı alım beynəlxalq rəyçi sertifikatına layiq görünlüb

Aşqarlar Kimyası İnstitutunun icraçı direktoru, kimya elmləri doktoru, dosent Əfsun Sucayev "Elsevier" nəşriyatiının "Molekulyar struktur" jurnalının (Journal Molecular Structure) redaksiya heyəti tərəfindən beynəlxalq rəyçi sertifikatına layiq görünlüb.

O, son bir ildə adı qeyd olunan jurnaldan daxil olunan 15 məqaləyə rəy verib.

Qeyd edək ki, "Molekulyar struktur" jurnalı 1968-ci ildən "Elsevier ScienceDirect" tərəfindən dərc olunan elmi nəşərdir.

Nəşrə daxil olan məqalələrdə kimyanın molekulyar quruluş kimi nəzəri məsələləri müzakirə olunur.

ELAN

"Dördüncü sənaye inqilabı, süni intellekt və rəqəmsal sosiologiya" mövzusunda respublika konfransı

AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun akt zalında "Dördüncü sənaye inqilabı, süni intellekt və rəqəmsal sosiologiya" adlı respublika konfransı keçiriləcək.

2023-cü il fevral ayının ikinci yarısında baş tutacaq tədbirdə çıxış etmə istəyənlər tezislərini sözügedən institutun elmi kabinetinə təqdim edə bilərlər.

Ünvan: H.Cavid pr.115 AMEA-nın Əsas binası, Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutu

"Horizon Avropa" Proqramı üzrə Məlumat Günü

Avropa İttifaqı və Azərbaycan arasında Tədqiqat və İnnovasiya Əməkdaşlığı çərçivəsində Avropa Komissiyası (AK) və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası tərəfindən AK-nın "Horizon Avropa" Proqramı üzrə Məlumat Günüün keçirilməsi nəzərdə tutulub. Tədbirin proqramına AK-nın ekspertləri tərəfindən "Horizon Avropa" Proqramının imkanları, Mariya Skłodowska-Küri Fəaliyyəti, Avropa Tədqiqat Mərkəzi, İqlim və enerji klasteri və tibb istiqaməti üzrə təqdimatlar daxil edilib.

Tədbir 6 fevral 2023-cü il tarixində saat 10:00-14:00-da onlayn formatda keçiriləcək və Azərbaycanın bütün teşkilatlarının alım və mütəxəssisləri iştirak edə bilər.

Iştirak etmə istəyənlər qeydiyyatdan keçməlidirlər. Qeydiyyatdan keçənlərə onlayn tədbirin linki və programı göndəriləcəkdir.

Əlavə məlumat üçün AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinə müraciət edilə bilər.

Teləfon: (+994 12) 492 34 46; E-mail: hh.esmal@hotmail.com

Bakıda 74-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresi keçiriləcək

2-6 oktyabr 2023-cü il tarixlərində Bakı şəhərində 74-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresi keçiriləcək. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev "74-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresinin 2023-cü ilde Bakı şəhərində keçirilməsi ilə əlaqədar Təşkilat Konitəsinin yaradılması haqqında" 7 fevral 2022-ci il tarixli Sərəncam imzalılmışdır.

Dünya miqyasında en mötəber tədbirlərdən olan Beynəlxalq Konqresin Azərbaycanda keçirilməsinin ölkəmizdə kosmik sənayenin inkişafına, beynəlxalq kosmik icma və onu temsil edən Beynəlxalq Astronavtika Federasiyası ilə əməkdaşlığın genişləndirilməsinə əvəzolunmaz imkanlar yaradacağına nəzərə alaraq, Azərbaycan alımlarının bu tədbirdə yaxından iştirakı tövsiyə olunur.

74-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresində iştirak etmək üçün linkə (<https://www.iac2023.org/>) daxil olaraq müvafiq məlumatları eldə etmək, müayyən edilmiş mövzu və tələblərə uyğun tərtib edilmiş tezis və məqalələri göndərmək olar.

Redaksiya heyəti:

İsa Həbibbəyli, Arif Həşimov, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İrədə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Cəmil Əliyev, İsmayıllı Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyin Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Qəzet "Elm" qəzetinin redaksiyasında yığılır və "CBS" nəşriyyatında çap olunur.

Стратегическое сотрудничество

Большое будущее активного международного научного взаимодействия должно опираться на современные реалии

Завершившийся на прошлой неделе визит в Турцию делегации научного сообщества нашей страны, возглавляемой президентом НАНА академиком Исой Габибейли, включал в свою программу довольно весомый перечень мероприятий.

В рамках поездки в братскую Турецкую Республику академик Габибейли встретился с президентом Академии наук Турции (TÜBA) профессором Музаффером Шекером, который в ходе встречи подчеркнул большую значимость взаимного сотрудничества с Национальной академией наук Азербайджана.

Развивая связи по восходящей

Музаффер Шекер также отметил, что начался новый этап развития отношений между научными структурами двух братских стран. Рассказав о сферах деятельности Академии наук Турции, ее руководитель отметил, что обе научные структуры обладают большими возможностями для расширения сотрудничества, особенно в сфере гуманитарных и общественных наук, и развития этих связей по восходящей. Президент TÜBA подчеркнул также, что верит в большое будущее стратегического научного сотрудничества, которое опирается на современные реалии.

В свою очередь, коснувшись всесторонних связей между Азербайджаном и Турцией, академик Иса Габибейли, отметив, что дружеские и братские взаимоотношения между главами двух государств открывают широкие возможности для развития сотрудничества и в научной сфере, рассказал о приоритетных направлениях научного сотрудничества на современном этапе, а также о мероприятиях, которые осуществляются в находящейся на

стадии обновления Академии наук для развития международных связей с различными научными структурами.

Кроме того, руководитель главного научного ведомства Азербайджана отметил, в этом году в связи с объявлением в нашей стране 2023 года Годом общенационального лидера азербайджанского народа Гейдара Алиева и 100-летием со дня образования Турецкой Республики в НАНА будут организованы международные конференции, в которых примут участие и турецкие ученыe.

Затем между сторонами был подписан Договор о сотрудничестве. В документе нашли отражение такие вопросы, как издание научных трудов, проведение совместных конференций и симпозиумов, обмен изданиями, которые выходят в свет в обоих научных учреждениях, и т.д.

Тематика традиционная

В рамках визита в Турцию академик Габибейли встретился в Анкаре и с председателем Союза писателей Евразии, писателем Ягубом Омароглу и обсудил с ним научно-литературные связи. В ходе встречи речь шла о современном состоянии азербайджано-турецких научно-литературных связей и предстоящих задачах. Помимо этого, была обсуждена тема Азербайджана в сборнике Союза писателей Евразии "Qardaş qələmələr", и еще большим его расширением.

В обсуждениях принимал участие член Союза писателей Евразии известный поэт Али Акбаш.

Обсуждение вопросов, связанных с совершенствованием механизмов финансирования научных проектов, охватывающих различные сферы, и включением научных журналов

НАНА в реестр электронной базы данных "DergiPark" (ULAKBİM) - тема еще одной рабочей встречи (в рамках визита в Турецкую Республику) академику Габибейли с президентом Совета по научно-технологическим исследованиям Турции (TÜBITAK) профессором Хасаном Мандалом.

Говоря о важности расширения связей между учеными Азербайджана и Турции, глава НАНА рассказал о перспективах научного сотрудничества между двумя структурами, а также о реализации совместных грантовых проектов. Затем планами касательно этих совместных мероприятий поделился и профессор Мандал.

Еще одна важная встреча произошла в Анкаре во время пребывания там азербайджанской делегации - академик Иса Габибейли встретился с руководителем Высшего совета по вопросам культуры, языка и истории имени Ататюрка профессором Юкселем Озгеном.

Тематика встречи традиционная - перспективы развития связей между научными структурами Азербайджана и Турции, необходимость в совместной деятельности, направленной на решение вопросов, представляющих интерес для обеих сторон, реализация совместных проектов и обмен научными изданиями.

Активизировать двустороннее сотрудничество

Именно по этим вопросам позднее был подписан Договор о сотрудничестве. В ходе встречи также обсуждались вопросы, связанные с участием научных организаций обеих стран в мероприятиях, которые пройдут в текущем году в Азербайджане и Турции в связи со 100-летними юбилеями общенационального лидера азербайджанского народа Гейдара Алиева и Турецкой Республики.

Свои мысли по поводу активизации двустороннего сотрудничества высказали руководитель Культурного центра Ататюрка профессор Зеки Эраслан, заместитель председателя Турецкого лингвистического общества доцент Омар Гек, всемирно известный ученый-турколог профессор Ахмед Биджан Арджиласун.

Еще один шаг в сторону научного сотрудничества со странами Азии был сделан во время встречи в Анкаре академику Исе Габибейли с президентом Ассоциации академий наук и научных сообществ Азии (AASSA) профессором Ахмедом Нури Юрдусовым.

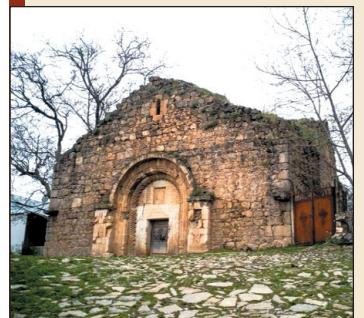
Как известно, НАНА совсем недавно стала членом AASSA, поэтому, говоря о значении связей между НАНА и ассоциацией, профессор Юрдусов заверил, что будут созданы широкие возможности для сотрудничества азербайджанских исследователей с крупными научными структурами, функционирующими на азиатском континенте. "В этом году, - поделился Ахмед Юрдусов, - впервые азербайджанские ученыe будут приглашены на четыре международных мероприятия, которые пройдут при организационной поддержке AASSA в странах Азии, тем самым будут созданы возможности для начала реализации новых перспективных проектов в сфере международного научного сотрудничества".

Отметим, что Ассоциация академий наук и научных сообществ Азии является первой международной организацией, в состав которой официально вошла Национальная академия наук Азербайджана. Данная структура, главный офис которой находится в Сеуле (Южная Корея), объединяет академии наук тридцати четырех стран.

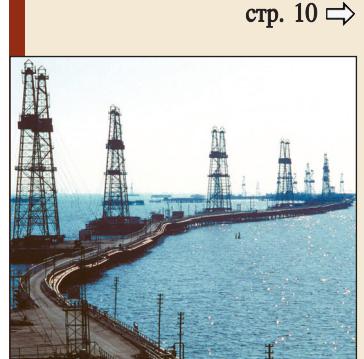

Патриотизм -
главный
принцип жизни

стр. 10 ⇨

Самый
великолепный
образец

Время
новых идей

стр. 11 ⇨

Цель -
изучение
великого
наследия

стр. 12 ⇨

Патриотизм - главный принцип жизни

Молодежь Азербайджана стала активной социальной силой в развитии общества

В преддверии Дня молодежи в Шамахинской астрофизической обсерватории (ШАО) состоялось мероприятие "Последователи наследия Гейдара Алиева - современная азербайджанская молодежь". Целью мероприятия стала популяризация наследия общенационального лидера, являющегося гарантом светлого будущего Азербайджана, и направившего на правильный путь интеллектуальную и патриотически настроенную молодежь.

Традиция праздновать День молодежи в нашей стране берет свое начало с Первого форума молодежи, который состоялся 2 февраля 1996 года. Он собрал тогда порядка двух тысяч представителей молодого поколения из всех регионов страны.

Год спустя общенациональный лидер Гейдар Алиев подписал распоряжение, согласно которому 2 февраля был объявлен праздничным днем для азербайджанской молодежи. Первый форум определил обязанности, стоящие перед государственными органами, молодежными организациями, перед каждым молодым человеком, способствовал оживлению работы, проводимой с молодежью.

Ответственность за будущее страны

Открывший мероприятия вступительным словом генеральный директор обсерватории член-корреспондент НАНА Намиг Джалилов, поздравив молодых людей с их праздником, отметил, что основной целью молодежной политики нашего государства является расширение участия молодежи в социально-экономической, общественно-политической и культурной жизни государства и общества, повышение ее ответственности в будущем развитии страны.

Еще в 70-х годах прошлого века в Азербайджане были открыты новые образовательные центры и военные училища, тысячи молодых азербайджанцев учились в престижных вузах бывшего СССР и получали современную квалификацию. Благодаря вниманию и заботе великого лидера были созданы возможности и условия для более чем пятнадцати тысяч молодых азербайджанцев получить высшее образование в 170 престижных вузах более 50 крупных городов и подготовиться в качестве высококвалифицированных специалистов по 150 специальностям, охватывающим 80 областей. "Сегодня, - отметил руководитель ШАО, - многие из числа тех выпускников активно участвуют в государственном строительстве независимой Азербайджанской Республики, работают на руководящих должностях в правоохранительных органах, оказывают неоценимые услуги в развитии нашей науки, здравоохранения и культуры".

Политический курс, заложенный общенациональным лидером, сегодня успешно продолжает Президент страны Ильхам Алиев. Государственная молодежная политика, осуществляющая под

его руководством, способствует развитию азербайджанской молодежи и играет важную роль в ее самоутверждении в обществе. В результате успешной политики молодежь Азербайджана стала активной социальной силой в развитии общества.

Молодежь - настоящий локомотив

По словам ученого, наша молодежь не только сыграла роль локомотива в развитии различных сфер, но и прояви-

В настоящее время молодежная политика в нашей стране переживает новый содержательно-качественный этап. Заветы общенационального лидера своими решениями претворяют в жизнь Президент Ильхам Алиев, создавая возможности для духовного развития молодежи, воспитания патриотизма, обучения в зарубежных странах, решения проблем нуждающихся в социальной защите, формирования и развития молодежных организаций

ла настоящий патриотизм во время 44-дневной Отечественной войны, что может стать примером для других народов. "Действительно, одержанная нами великая победа была достигнута благодаря высокому уровню армейского строительства, непоколебимому единству нашего народа с главой государства, патриотизму нашей молодежи. Понятно, что даже сегодня каждый молодой человек считает службу в рядах нашей Национальной армии самым почетным для себя долгом. Отрадно, что патриотизм является главным принципом жизни каждого азербайджанского юноши и девушки. Мы можем наблюдать это с конца прошлого года, когда началась акция протesta против незаконной эксплуатации месторождений полезных ископаемых в Карабахе на дороге Шуша-Ханкендзи и продолжается до сих пор. Делясь фотографиями и видео, снятymi в этом районе, они передают миру голос правды, и этот факт является наглядным примером того, что наша молодежь всегда и везде - на передовой, она всегда со своим Президентом и своей страной", - заключил Намиг Джалилов.

Далее о роли молодежи Азербайджана как ведущей силы общества, успехах в области государственной молодежной политики, создающих условия для формирования молодых людей с интеллектуальным и национальным мышлением, рассказала председатель Совета

молодых ученых и специалистов астрофизической обсерватории Айнура Гасanova. А завотделом информационного обеспечения и связей с общественностью ШАО Орхан Салехлы прокомментировал аспекты молодежной политики и особо отметил, что наша молодежь успешно продолжает наследие общенационального лидера, ставшего для нее приоритетом. "Сегодня четко видно, - сказал он, - что наша молодежь оправдала доверие, оказанное Гейдаром Алиевым. Она играет исключительную роль в спорте, искусстве, науке, в защите национальной идентичности и культурного наследия".

Открыто обсуждать проблемы

В настоящее время молодежная политика в нашей стране переживает новый содержательно-качественный этап. Заветы общенационального лидера своими решениями претворяют в жизнь Президент Ильхам Алиев, создавая возможности для духовного развития молодежи, воспитания патриотизма, обучения в зарубежных странах, решения проблем нуждающихся в социальной защите, формирования и развития молодежных организаций.

Одним из самых решающих испытаний для молодежи Азербайджана стала Отечественная война. Наши героические юноши, отважно сражавшиеся на фронте за Родину, золотыми буквами вписали свои имена в новейшую историю страны. Благодаря этой славной победе, достигнутой благодаря их мужеству и героизму, Азербайджан восстановил свою территориальную целостность, наш народ через 30 лет вернулся на свои исторические земли.

Наша молодежь проявила высокую активность и в тылу, активно участвовала в доведении правды о нашей стране

и актах вандализма, совершенных оккупантами на землях наших предков, до международного сообщества.

О незаменимой роли молодежи в освободительной войне рассказала зампредседателя Совета молодых ученых и экспертов Шамахинской астрофизической обсерватории Айсель Рустамова, отметив, что, несмотря на небольшую численность организации, шестеро молодых сотрудников обсерватории активно участвовали в Отечественной войне и были награждены высокими правительственными наградами.

Выступление доктора философии по астрономии ШАО Ульяя Рустам было посвящено молодежи и науке. По словам докладчика, в последние годы наряду с экономикой страны в широкие интеграционные процессы вовлечены также наука, образование и культура, широкое распространение получили научный взаимообмен, научная коллaboration преподавателей и студентов. Открыто обсуждаются и общественно-политическая активность молодежи, социальные проблемы студенчества, качество образования, перспективы молодых ученых, проблемы и новые проекты творческой молодежи, вовлечение молодежи в сферу управления, поддержка и реализация образовательных проектов молодежи за рубежом.

Все это, по мнению молодого ученого, имеет большое значение для скорейшего решения проблем молодежи.

Самый великолепный образец

Исследования албанско-христианских памятников послужат разоблачению армянских фальсификаций

После оккупации Ходжавенского района армянами, церковь Хюнерли, как и другие албанские христианские памятники, подверглась арменизации. Во время оккупации, уже в 2010 году, был создан "благотворительный фонд" для восстановления храма, а годом ранее инициативная группа проживающей в России Светланы Татунц армянского происхождения начала незаконные реставрационные работы под руководством "реставратора" Самвела Айвазяна.

В социальных сетях распространялись обращения армян, проживающих в России, Греции, Армении и Германии, о сбое средств в размере 25 тысяч долларов для полного восстановления памятника. Незаконные реставрационные работы проводились в отрыве от какой-либо научной концепции. Таким образом, без определения конструкционных возможностей памятника на потолок было уложено железобетонное покрытие, а поверх него - черепица армянского производства. Таким образом, армяне добились изменения внешнего вида памятника.

Об этом сообщает заведующий сектором исследований архитектурных памятников и духовного наследия Кавказской Албании Научного центра албановедения Института археологии, этнографии и антропологии НАНА доктор философии по истории, доцент Натиг Алызов.

По словам ученого, церковный комплекс состоит из главного здания с тремя прямоугольными залами. Оштукатуренные боковые стены внутри церкви сложены из грубо обтесанных камней. Длина церкви, толщина стен которой превышает один метр, составляет 15,25 м, а ширина - 12,10 м. Самая интересная часть церкви - изображение змеи в левой части потолка. В XII веке здесь функционировал албанский монастырь, а реставрационные работы проводились вокруг церкви в XVII веке.

Единственный парадный вход церкви, расположенный на западе, контрастирует с общей композицией. В ходе ремонтно-реставрационных работ, проводившихся в более поздние периоды, здесь были размещены надписи различного назначения, послужившие изменению национальной принадлежности памятника. Несмотря на все эти вмешательства, он остается самым великолепным образцом Албанской апостольской церкви XII века. "Во время 44-дневной Отечественной войны с освобождением села Хюнерли от оккупантов была прервана запланированная политика арменизации внутреннего интерьера памятника. 15 марта 2021 года Президент Азербайджанской Республики Ильхам Алиев в рамках поездки в Физулинский и Ходжавенский районы ознакомился с этим храмом и отметил, что это древний албанский храм. "Возобновление систематических исследований албано-христианских памятников Карабаха имеет большое значение для истории государственности. Эти исследования послужат разоблачению армянских фальсификаций на албанских памятниках", - резюмировал ученый.

Для развития астронавтики

2-6 октября 2023 года в Баку пройдет 74-й Международный конгресс астронавтики. Распоряжение о создании оргкомитета в связи с его проведением глава государства Ильхам Алиев подписал еще в феврале прошлого года.

По мнению экспертов, проведение в Азербайджане Международного конгресса астронавтики, который является одним из самых престижных мероприятий мирового уровня, откроет широкие возможности для развития в стране космической промышленности и расширения сотрудничества с международными космическими организациями, в особенности - с Международной федерацией астронавтики.

Для участия в конгрессе необходимо перейти по ссылке <https://www.iac2023.org/>, получить необходимую информацию, подготовить и отправить тезисы и статьи, охватывающие темы конгресса и оформленные в соответствии с требованиями.

Время новых идей

Технологическая революция коснулась всех сторон человеческой деятельности

Основой устойчивого развития республики, несмотря на развитие "зеленой" энергетики, в ближайшие десятилетия останутся углеводородные ресурсы и проблемы их оптимального освоения. Здесь ключевой задачей остается оценка углеводородного потенциала Каспийского региона и прилегающих областей.

Наиболее интересными результатами являются получение первых данных о гигантских углеводородно-грязевулканических системах на больших глубинах Южно-Каспийского бассейна. Установленные сейсмическими методами более 100 грязевулканических и углеводородных систем станут первоочередными объектами изучения.

Например, только вал Ататюрк включает грязевые вулканы огромных размеров, а непосредственная связь месторождений углеводородов с грязевым вулканом дает основание думать о наличии новых месторождений нефти и газа в зоне этих грязевых вулканов.

На основе моделирования и статистических методов нашими исследователями разработана методика и дана оценка углеводородного потенциала региона Каспийского моря и прилегающих областей. Кроме того, ими предложены и перспективные структуры и объекты для обнаружения залежей газа в Гобустанской области. Об этом и о многом другом в интервью нашей газете рассказывает вице-президент НАНА, руководитель Отделения наук о Земле академик Ибрагим Гулиев.

- Ибрагим муалим, расскажите, пожалуйста, об исследованиях, связанных с развитием минерально-сырьевой базы Республики.

- Начнем, пожалуй, с Института геологии и геофизики (ИГГ), специалистами которого в ряде регионов страны проведены исследования с целью изучения геологического строения и изучения перспективных участков на стратегическое сырье, а также показана перспектива получения элементов платиновой группы и благородных металлов.

В институте налажена научно-исследовательская работа по выяснению оптимальных технологических режимов, позволяющих выделить металлы из отдельных руд, и методами экспериментального компьютерного моделирования были предложены технологические режимы выделения золота и сопутствующих ему элементов. Так, для ряда структур и объектов дана характеристика распределения ряда редких и редкоземельных элементов, а также благородных и радиоактивных металлов, исследованы и определены зоны их поиска, и впервые обнаружен особый минерал, содержащий молибден - молибденит.

- Как известно, одной из самых актуальных проблем для нашей страны является сокращение водных ресурсов и проблема дефицита воды. Что вы можете сказать по этому вопросу?

- В рамках реализации Плана мероприятий на 2020-2022 годы по обеспечению эффективного использования водных ресурсов, утвержденного Президентом Азербайджанской Республики Ильхамом Алиевым, ученыe отделения работали в составе групп, созданных в центральных органах исполнительной власти по вопросам рационального использования водных источников, давали заключения и предложения, участвовали в оценке технического состояния существующих и вновь создаваемых гидроузлов, водохранилищ и проектах строительства водохранилищ, предназначенных для сбора воды горных рек. Ими выполнено технико-экономическое обоснование и внесены предложения по размещению водохранилищ с учетом рельефа местности, а также предложены программы для переоценки ресурсов подземных и поверхностных вод на основе новейших технологий и алгоритмов моделей.

- Что нового появилось у исследователей в области глобальных изменений среды, к которым относятся, в частности, сейсмология и геодинамика?

- В этих сферах продолжается работа по изучению скоростей и направлению движения тектонических плит, и уже получены первые результаты по сейсмотомографии Кавказа. Отмечу, что с помощью сейсмической томографии были получены достоверные данные о глубинном строении Земли, ее мощности, взаимном расположении слоев. Далее - получены первые данные в области палеосейсмологии: исследования, проведенные в палеосейсмической траншее недалеко от Агсу, свидетельствуют о двух событиях разрыва поверхности со временем средневековья - они произошли в 1713-1895 и 1872-2003 годах и могут соответствовать историческим землетрясениям, в том числе разрушившим Шамаху.

Кроме того, начаты работы по сейсмологическому и геофизическому мониторингу грязевых вулканов, создан уникальный полигон, включающий 20 телеметри-

ческих станций, систем космической геодезии, гравиметрических и магнитометрических станций, получены первые данные о прогнозировании извержений грязевых вулканов.

- Колебания уровня Каспийского моря - это также сфера интересов ученых-геологов и геофизиков?

- Совершенно верно. Методами спутниковой альtimетрии и изучения динамики береговой линии на основе данных InSAR мы получили данные о колебаниях уровня Каспийского моря, сделали прогнозы об этих изменениях на ближайшие десятилетия: между изменением уровня Каспия и суммарным речным стоком (с запаздыванием на год) существует корреляция.

В 1977-1995 годах, когда уровень моря повышался, наблюдалась наименьшие средние значения определенных индексов, тогда как в годы, когда уровень снижался (1930-1977 и 1995-2021), наблюдалось обратное.

Были выявлены скрытые периодичности (1, 8, 12, 16 лет и др.) изменения уровня

ческих станций, систем космической геодезии, гравиметрических и магнитометрических станций, получены первые данные о прогнозировании извержений грязевых вулканов.

- В области экологии нашими специалистами дана оценка интенсивности природных и техногенных источников парниковых газов, объемов выделения и перспективы их утилизации. Известно, что тепловые электростанции нашей страны, ежегодно выбрасывающие в атмосферу более 10 млн тонн углекислого газа (CO₂), являются основным источником выбросов углерода в атмосферу. А улавливание и хранение отработанного диоксида углерода с использованием его вместо природного газа метана (CH₄), который применяется в качестве сырья при производстве метанола и карбамидных удобрений, может стать одним из эффективных методов борьбы с изменением климата.

Отмечу, что в настоящее время прорабатываются научно-технические и экономические основы этого проекта, который, по нашим расчетам, позволит сэкономить значительные объемы метана, ежегодно используемого в качестве сырья, и увеличить экспортный потенциал газа.

Что касается газогидратов в Каспийском море, то уже получены данные о термодинамических условиях их формирования - как потенциальных ресурсов энергетического сырья и возможных экологических угроз.

Мы продолжаем также исследования в области палеонтологии, палеоархеологии и палеогенетики, изучаем позвоночную фауну, найденную при раскопках в Азербайджане и Грузии. К примеру, останки человека обнаружены в Дманиси (1,8 млн лет), кости черепов в Азыской пещере (309 тыс. лет), а возраст орудий, найденных в Мингячевире, датируется от полумиллиона до одного миллиона лет.

- Сегодня мы живем в новом, совершенном другом мире, который стал свидетелем значительного повышения осведомленности человечества об ущербе, который человеческая деятельность наносит окружающей среде.

- Мир быстрого интернета, широкого распространения знаний и глубоких исследований. Это также мир, который готовится принять IV промышленную революцию и имеет совершенно новый бизнес-климат, в котором внимание к глобальным изменениям среды и экологическим показателям резко возросло. И да, вы правы - этот новый мир также стал свидетелем значительного повышения осведомленности человечества об ущербе, который человеческая деятельность наносит окружающей среде. Например, землетрясения, оползни, засуха, крупные разливы нефти или выбросы токсичных загрязняющих веществ в окружающую среду больше невозможно скрыть, и, скорее всего, будут представлены мировой общественности уже на следующий день.

Наиболее интересными результатами являются

получение первых данных о гигантских углеводородно-грязевулканических системах на больших глубинах Южно-Каспийского бассейна. Установленные сейсмическими методами более 100 грязевулканических и углеводородных систем станут первоочередными объектами изучения

Каспийского моря в период 1900-2021 гг., и установлено, что, поскольку изменения уровня Каспийского моря представляют собой нестационарный процесс, то и отмеченные в рассматриваемый период изменения не являются постоянными, то есть подвержены временным изменениям.

Этот фактор затрудняет долгосрочное надежное прогнозирование уровня морской воды, а из-за ограниченности временных уровней было невозможно определить более длительные сроки периодичности. Эти данные могут быть использованы при долгосрочном прогнозировании изменений уровня Каспийского моря, а на основе графического анализа нами был сделан вывод, что период устойчивого подъема уровня моря начнется не ранее 2042 года.

- Каковы научные результаты отделения в сфере природоохранной политики?

(продолжение на стр. 12)

Зрение. Восприятие

В Институте физиологии имени академика Абдуллы Гараева (ИФ) Министерства науки и образования состоялась встреча с учеными лаборатории физиологии зрения Института физиологии имени И.П.Павлова Российской академии наук (РАН).

О деятельности института и перспективах развития исследований во время встречи гостям рассказал генеральный директор ИФ доктор биологических наук, профессор Улдуз Гашимова.

Затем профессор московского института Юрий Шелепин выступил с лекцией "Зрение. Восприятие", которая вызвала оживленную дискуссию.

Отметим, что в 2021 году между двумя научными структурами был заключен контракт о разработке модели психофизиологического контроля и прогнозирования развития нейродегенеративных заболеваний, в рамках которого и были командированы в Баку российские физиологи.

Кроме того, в программе пребывания россиян также значится чтение лекций о новых диагностических методиках в области нейротехнологии, физиологии зрения и сенсорной физиологии.

Объект исследований - Габала и Мильская равнина

Корейские археологи продолжат исследования в Габале и на Мильской равнине. В Институте археологии, этнографии и антропологии НАНА состоялась встреча с профессором департамента археологии и истории Гуманитарного научного колледжа Сеульского государственного университета Кореи Ким Йонг Илом и двумя его студентами-магистрами.

Отметим, что с 2009 года профессор Ким Йонг Ил совместно с сотрудниками института проводит полевые исследовательские работы на ряде античных и средневековых археологических памятников на территории Габалы. В 2022 году он участвовал в исследовании надгробных памятников железного века, расположенных на Мильской равнине.

Во время встречи генеральный директор института профессор Аббас Сеидов отметил, что научные исследования международных археологических экспедиций заслуживают одобрения. А по словам Ким Йонг Ила, начиная с июня нынешне-

го года несколько ведущих корейских археологов планируют продолжить полевые исследования в Габале и на Мильской равнине, а также с помощью современного оборудования проводить картографические работы на территориях, где расположены памятники.

По завершении встречи гости ознакомились с соответствующими материалами, находящимися в Археологическом фонде института.

Время новых идей

Технологическая революция коснулась всех сторон человеческой деятельности

(начало на стр. 11)

Очевидно, что главные перспективы в науках о Земле на ближайшие десятилетия связаны с применением дорогостоящих технологий космического, наземного и подземного мониторинга, моделирования и новых методов исследования вещества.

Технологическая революция коснулась всех сторон человеческой деятельности, в том числе наук о Земле и нефтегазовой промышленности. Основные аспекты этих изменений связаны с применением новейших технологий, в том числе, космического мониторинга и применения беспилотных летательных аппаратов, новейшего аналитического оборудования и цифровых технологий. Поэтому первоочередными задачами трехуровневого мониторинга (космос, беспилотники, наземные станции) являются получение, обмен полученными данными, коррекция результатов на основе технологий искусственного интеллекта и BigData.

- Для чего и в каких областях применяется космическая информация?

- Прежде всего, для предупреждения и ликвидации последствий природных катастроф и техногенных аварий, для исследования и рационального использования природных ресурсов, охраны окружающей среды, энергетики, градостроительства, транспортного комплекса, метеорологии и климатологии, лесного и сельского хозяйства, картографии, создания геоинформационных систем и др.

Основные мировые тенденции развития космических систем дистанционного зондирования Земли (ДЗЗ) связаны с увеличением числа спутников высокого и сверхвысокого разрешения (меньше 0,4-1 м), в том числе, всепогодных радиолокационных космических аппаратов, увеличением качества малых спутников, все более широким использованием кластеров однотипных спутников (например, 6 оптических спутников RapidEye, 4 радиолокационных спутника Cosmo-SkyMed с разрешением 1 м и др.), созданием комплексных многоспутниковых систем космического мониторинга (например, международная система ГСНЗ (Глобальная система наблюдения Земли), Европейская система GMES, проект международной системы МАКСМ и др.)

В связи с этим эффективность использования космических методов и технологий в различных направлениях деятельности, в том числе и в интересах нефтегазовой отрасли, будет непрерывно повышаться.

- В чем преимущества космических методов и систем мониторинга?

- Большая обзорность, возможность работы в любых труднодоступных районах и получения информации практически в любом масштабе с различным пространственным и временными разрешением. Далее - широкий спектр регистрируемых параметров, высокая достоверность и оперативность получения данных, возможность многократно наблюдать исследуемые районы и работать при частичном или полном отсутствии топографической основы, относительная дешевизна информации (особенно при работе на больших площадях).

Эти особенности делают космические методы, технологии и системы мониторинга чрезвычайно перспективными для решения задач нефтегазового комплекса. Свою нишу при решении задач мониторинга, связанного с получением более детальной информации и в более локальном масштабе, занимают аэрометоды на основе беспилотников. Эффективность их применения существенно повышается в случае комплексирования с космическими и наземными средствами.

Сегодня очевидна актуальность и необходимость применения аэрокосмических методов и технологий, основанных на регистрации характеристик электромагнитного поля (прежде всего, многоспектральные сканерные оптико-электронные и гиперспектральные методы, тепловизионные методы, методы ИК- и СВЧ-радиометрии, активные лидарные и радиолокационные методы и др. магнитометрические и гравиметрические методы, пассивная гамма-спектрометрия .

- Как вы взаимодействуете с другими ведомствами?

- В Академии наук в последние годы улучшились связи с Азеркосмосом. Выполнено несколько совместных исследований с институтами геологии и геофизики, географии, зоологии, нефти и газа, ботаники и др. с использованием снимков АзерСпейс. Заключен ряд договоров о научном сотрудничестве АзерСпейс с институтами геологии и геофизики, нефти и газа и др. Продолжаются исследования институтов НАНА с использованием открытых и платных ресурсов космических снимков в области геологии и геофизики, нефти и газа, географии, изучения водных ресурсов.

Кроме того, методами спутниковой альtimетрии и изучения динамики береговой линии на основе данных InSAR мы получили

информацию о колебаниях уровня Каспийского моря, сделали прогнозы об этих изменениях на ближайшие десятилетия. Совместно со специалистами Оксфордского университета была проведена интерпретация космических снимков и выявлены очаги палеоземлетрясений, оценено их датирование в Куринской впадине и Гобустане, начаты работы по интерпретации космических снимков с целью оценки уровней выделения метана и их динамики во времени на территории республики, получены первые данные по динамике заполнения воды в водохранилищах Азербайджана.

- Что еще значится в числе ваших приоритетов?

- Построение моделей строения и состава земной коры, изучение полезных ископаемых на основе сейсмотомографических и гравитационных исследований, выявление связи газового режима и динамических процессов земной коры. Уникальная мониторинговая система на двадцати грязевых вулканах, дополненная датчиками метана и углекислого газа, позволит нам проследить динамику извержений и газовыделений, а также их зависимость от динамических процессов и космических факторов.

Кроме того, мы планируем применять молекулярные и изотопные методики исследований для определения генезиса пород и флюидов, их возраста и корреляций с разрезом земной коры.

- Указ Президента Азербайджана Ильхама Алиева о реформах в системе науки и образования предусматривает серьезные изменения в этой сфере. Что вы думаете по этому поводу?

- Несомненно, это прогрессивный указ, наука и образование не отделимы друг от друга, и опыт ведущих стран это подтверждает. В то же время это не означает, что развитием и прогнозированием науки должно заниматься только одно министерство. К примеру, опыт Германии, Франции, Италии и Турции показывает, что существуют и другие формы организации научной деятельности. Нам представляется, что НАНА останется как объединение ученых с научными достижениями международного значения, высоким научным и гражданским авторитетом, показателем интеллектуального уровня страны. А детали организации научного процесса в стране должны быть определены и отражены в новых уставах Министерства науки и образования и Национальной академии наук.

Галия АЛИЕВА

Редакционная коллегия:

Иса Габибейли, Ариф Гашимов, Дильгам Тагиев,
Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев,
Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев,
Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Цель - изучение великого наследия

Учащиеся 9-х классов средней школы №129 Низаминского района Баку в рамках Года Гейдара Алиева посетили Институт истории НАНА, в котором ознакомились с книгами, отражающими жизнь и деятельность выдающегося государственного и политического деятеля.

О славной жизни общенационального лидера Гейдара Алиева, его беспримерных заслугах перед нашей страной ребятам рассказали исполнительный директор института Ильгар Нифталиев, ученый секретарь Эллада Бекирова и заведующий отделом алиеведения Адалят Гасымов.

Красной нитью в их докладах прошла мысль о том, что жизнь и политическая деятельность общенационального лидера Гейдара Алиева занимают особое место в нашей новейшей истории, и когда мы смотрим на историю развития любой области, мы видим успешную политику Гейдара Алиева.

Отметим, что 26 января нынешнего года Управлением образования города Баку в целях выполнения Плана мероприятий по объявлению 2023 года Годом Гейдара Алиева в Азербайджанской Республике был подписан соответствующий приказ, согласно которому планируется проведение форумов, конференций, симпозиумов, круглых столов, открытых уроков и семинаров, различных конкурсов, выставок и фестивалей с участием ученых и деятелей культуры, работников образования, известных представителей интеллигенции.

В учебных заведениях также планируется организация тематических семинаров, а также проведение городской научной конференции с участием выпускников Малой академии и слушателей "Уроков Гейдара Алиева". Кроме того, для учащихся будут организованы экскурсии в Центр Гейдара Алиева с целью изучения наследия великого лидера.

Архалыг из ткани зархара

Новый экспонат Музея истории Азербайджана - кукла Году

Этнографический фонд Национального музея истории Азербайджана пополнился новым экспонатом - куклой Году, возраст которой датируется началом XX века. Кукла ручной работы была сформирована на медной трубе, черты лица были вышиты нитками.

Наряд и аксессуары уникального артефакта изготовлены в национальном стиле. Верхняя одежда состоит из архалыга, сшитого из ткани зархара кизилового и зеленого цветов, а нижняя - из пятислойной юбки. На голове куклы - "альынлыг" (прим. - золотое, серебряное и т.д. украшение, надеваемое на голову и спускающееся на лоб) в форме бузы, на шее - ожерелье из прессованной бирюзы, черного кошачьего глаза и серебряных бусин. В свое время эти куклы были модной игрушкой девочек из богатых семей.

Отметим, что Году-году - одна из самых распространенных церемоний на праздниках, проводимых в основном среди азербайджанских тюрков и аварцев. Во время церемонии под названиями "Году-году" и "Горди-Горди" совершались обряды укрощения дождя и призывы Солнца. Украшенная кукла или ковш называлась "году", а дети ходили по домам с куклой с янтарными бусами или разукрашенным ковшом и пели песни.

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул.Истиглалият, 30, Президиум НАНА

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Газета набирается в редакции и печатается в издательстве "CBS".
Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000